

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

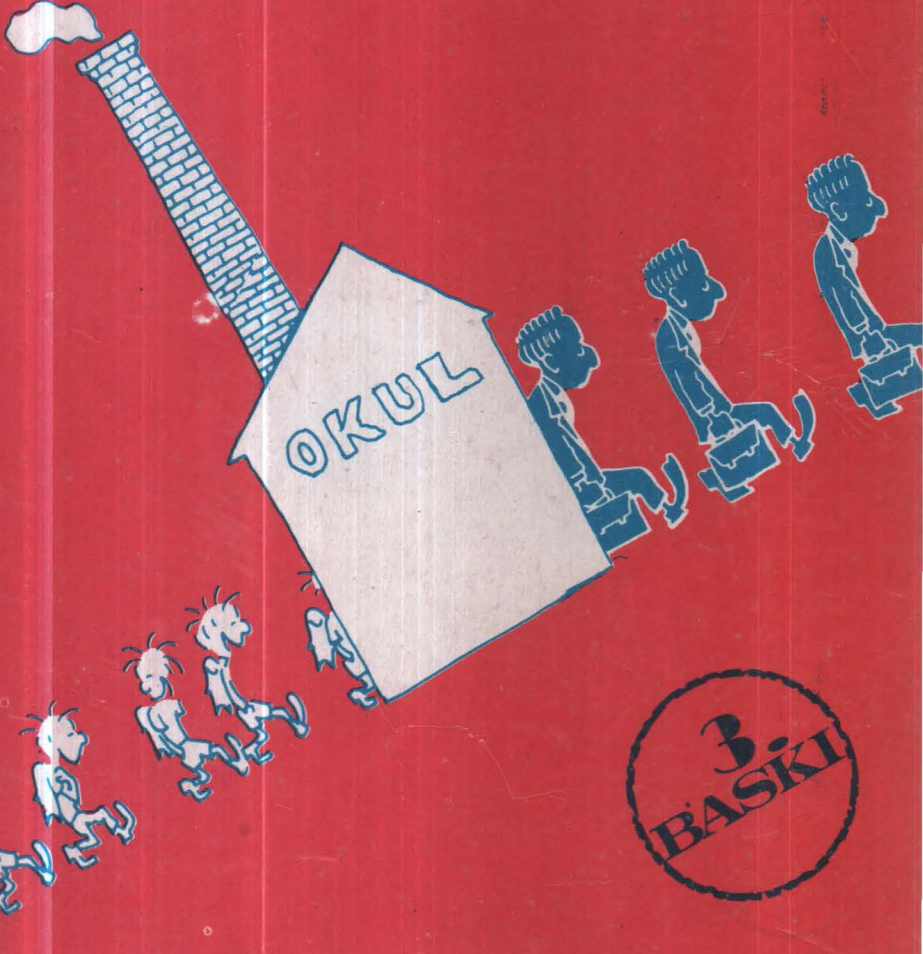
Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

E. A. Rauter

DÜZENE UYGUN KAFALAR nasıl oluşturulur

YAYIN HAKKI : GÖZLEM YAYINLARI

BİRİNCİ BASKI: EKİM 1976

ÜÇÜNCÜ BASKI: ARALIK 1978

Özgün adı: Wie eine Meinung in einem Kopf entsteht. / Yazan: E. A. Rauter /
Çeviren: Merlin Ecer / İç desenler: Konk / Dizgi: Murat Matbaacılık Koll.
Şti. Tel: 27 45 71 / Kapak ve iç baskı: Gözlem Basımevi / Film: Tab Grafik /
GÖZLEM YAYINLARI: Başmusaşip Sok. Tan Ap. D. 6 Cağaloğlu - İST. /
Yazışma Adresi: P.K. 906 Karaköy - İSTANBUL.

E. A. Rauter

**DÜZENE UYGUN
KAFALAR
nasıl oluşturulur**

çeviren

çizgiler

Merlin Ecer

Konk

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Kitapta kullanılan desenler Fransız karikatüristi Komk'a aittir. Söz konusu çizgiler Fransız günlük «Le Monde» gazetesinde ve «L'Expansion» dergisinde yayınlanmış olan karikatürlerden derlenmiş ve «Les Editions Ouvrières» yayınlarında yayınlanmış bir kitapçıktan alınmıştır. Kitabın içeriğini bütünleyen bu desenleri yayınlamaktan ve iki çizgiyle en yoğun konuları bile apaçık anlatabilen bu usta karikatüristi okuyucuya tanıtmaktan mutluluk duyuyoruz.

Okulda insanlar imal edilir. İnsan yapma olayına eğitim denir. Aile çevresi, sinema, televizyon, tiyatro, radyo, gazeteler, kitaplar ve afişler de bir anlamda okuldur. Yani tüm bilgi ileten yerler okuldur.

Nesneler araçlarla yapılır. İnsan yapma aracı ise bilgidir.

İnsanların alışkanlık ya da şiddet gibi doğal olmayan davranışları, aslında bilgilerinin sonucudur. Alışkanlıklarımızı da bir ölçüde edindiğimiz bilgiler oluşturur. Bir insanın davranışları yaşamının akışını belirlediği gibi, edindiği bilgiler de yaşam biçimini belirler. Öyleyse okullarda yalnız insan değil, hayat da biçimlendirilir.

Bilginin niteliği, onun insan yaşamındaki etkisinin araştırılmasıyla kavranabilir.

Eğer bir aracın niteliğini daha iyi kavramak istiyorsak, onun hangi amaç uğruna kullanıldığını bilmemiz gerekir. Aracı amaç belirler. Amaçsız bir araç olamaz. Amacı olmayan hiçbir bilgi de yoktur.

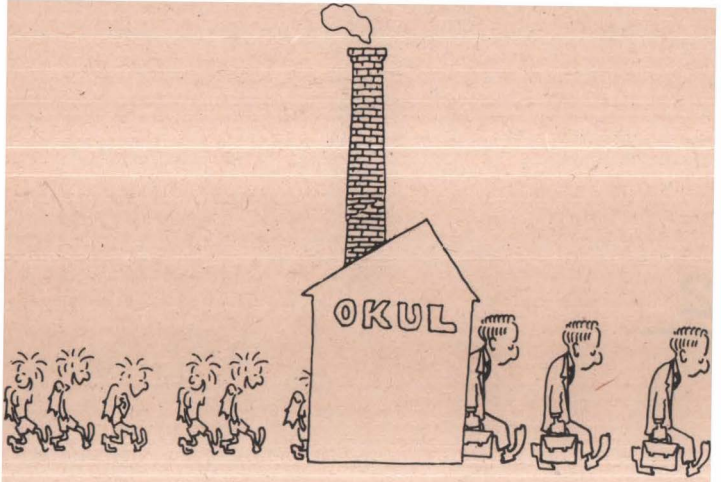
İnsan yapımında kullanılan bilgiler, «yapmak» istediğimiz insan türüne uygun olmak zorundadır. Eğer onu bir tamirci yapacaksak, veteriner yapan bilgiler kullanamayız.

Eğer gönüllü bir Federal Alman askeri olmasını istiyorsak, ona elbet ineklere tapan birine gerekli bilgiler veremeyiz.

2

Bize verilen bilgiler, kafamızın içinde yargı ve kanılara dönüşür. Yargı ve kanılar, davranışlarımızı yöneten işleyişin birer parçasıdır.

Bu yönetim mekanizmasının en önemli dışıllarından biri, bazı istisna durumlar dışında, «davranışlarımızın tek yöneticisi olduğumuz» kanısıdır. Davranışlarımızdan ve sonuçlarından her zaman aynı derecede hoşnut kalmayız. Bir şeyi isteyerek yaparsak, hoşumuza gider bu. Ama isteğimiz dışında davranmak zorunda bırakıldığımız kanıdaysak, bu durum hoşumuza gitmez herhalde.

Okulda insanlar imal edilir...

«Bu adam ne yaptığını bilir» cümlesi, bu adam, davranışlarının nedenlerini anlıyor ve sonuçlarını kestirebiliyor demektir. Davranışlarımızı incelersek, ancak istisna durumlarda, yaptığımız şeyin bilincinde olduğumuzu görürüz.

Çoğu davranışlarımızın nedenini veya sonucunu ya da her ikisini de kavramıyoruz. Tersini kanıtlamak için ne kadar örnek bulmaya çalışırsak çalışalım, bilinçli davrandığımızı gösteren örnekler genellikle azdır. Olayları seçtiğimiz hayat çevresi, ve bu tür örneklerin yaşamımızda önemli ya da önemsiz bir yer tutup tutmamaları farketmez.

Bunu araba sürmek gibi gündelik ve sık rastlanan bir olayda kolaylıkla görebiliriz. Çoğu şöförler elleri ve ayaklarıyla motorun neresini harekete geçirdiğini bilmez. Çok az şöför motoru tanır. Ötekiler ise yalnızca uzun bir hareket zincirinin en son anını bilir: araba süratli veya yavaş gider ya da durur. Makinedeki çeşitli yatak, piston, silindir ya da piston kollarının işlevini bilen şöför çok azdır.

Bu örnek, bilginin yararı az mı çok mu tartışmasına yol açar. Arabayı durdurmayı ya da çalıştırmayı bilmek yetmez mi? Mofordaki yanma olayının ayrıntılarını öğrenmemiz gereksiz değil mi? Ayağını gaz pedalına basarak, hangi mekanik ve kimyasal süreçlere yol açtığını kesinlikle bilen birinin, bunu bilmeyen diğer şöförlere göre daha kazançlı olacağı doğru bile olsa, mühendislerin teorik bilgilerini bütün şöförlerin öğrenmesinin, halka yararlı olacağı kuşkuludur.

Örneğin bir araba Sahra çölünde bozuluyor ve su kaynıyor, Niye? Çünkü arabadakiler motor kayışının naylon bir çorapla değiştirilebileceğini bilmiyor. Buna rağmen teknik bilgilerin herkese gerekli olduğunu savunanlar azdır. On yıl içinde basit bazı teknik bilgileri bilmedikleri için çölde kaç kişi öldü ki!

Araba örneği şunu gösteriyor: Bazı durumlarda insan, davranışlarının nedenlerini kavrayamayabilir ve de bundan zarar görmez. En azından şunu söyleyebiliriz: motorla ilgili kimyasal-fiziksel bilgiler şöförlerin yaşamını değiştirmeyecektir; onlar, bu bilgilerle ne şöfürlükten vazgeçecekler, ne arabayı daha yavaş, ya da daha hızlı, veya daha güvenle süreceklerdir.

Davranışlarımızı beğenip beğenmememiz, söyledığımız gibi, istediğimize göre ya da isteğimiz dışında davranmamıza bağlıdır. Arabaya ilişkin teknik bilgiler edinmemiz, sonuçta arabanın çalışıp çalışmadığı konusunda bir şey değiştirmeyecektir. Araba sürerken ne yaptığımızı bilmemiz önemsizdir, doğru hareketler yapmamız yeterlidir.

Bu durumda hareketlerimiz tam anlamıyla biz yönetmeyiz; bir pistonun belli bir miktar benzin-hava karışımını 1/6 oranında sıkıştırması bizim değil, mühendisin iradesidir. Buna rağmen davranışımızdan memnunuz. Bu yüzden bizi başkasının yönettiğini farketsek bile düşüncemizi değiştirmeyiz.

Bu, bazı bilgilerin diğerlerinden önemsiz olmalarından ileri gelmez. Bizi ilgilendiren arabanın çalışıp çalışmadığıdır. Bu ise üreticileri denetlememiz gerektiği anlamına gelir. Tabii üreticilerin çalışmayan araba satmaları olanaksızdır.

Ama otomobil üreticilerini denetleyemeyeceğimiz olaylar da vardır, örneğin, gereç ve makina parçalarının aşınması gibi. Bu durumda daha doğru bilgiler edindikçe, davranışlarımızdan (otomobil satın alma, otomobil kullanma) kuşkulanmaya başlarız. Artık daha başka bir araba kullanmak isteriz, ama belli bir

otomobil konzerne (*) kafa tutmamız sonuçsuz kalır. Çünkü diğer konzernelemlerin üretimi üzerine gerekli bilgileri edinmemiz olanaksızdır. Yoksa konzernelemlerin, Amerikan şirketlerinin yaptığı gibi laboratuvar araştırmalarıyla sistemli olarak gereç ve makine parçalarının dayanıklılığını azaltmasını kim kabul eder?

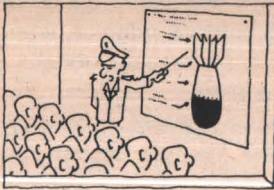
Neden, koşul ve sonuçlarını saptayamadığımız davranışlarımız arttıkça, başkalarının davranışlarına neden, koşul ve sonuç oluruz. Aslında başkalarının yönetilen davranışlarımızı biz yönetiyoruz diye avunduğumuz oranda, bizi başkaları yönetecektir.

(*) Konzern : Şirketlerarası birleşmenin türlerinden biridir. Konzernin başı ana şirketi denetler. Ana şirket bağlı şirketlere hükmeder, bunlar da kendilerine bağımlı olanları... Böylece nispeten küçük bir sermaye ile çok geniş üretim alanları denetim altına alınır.

Bize yabancı olan bir sürü amacı gerçekleştirmemiz olağandır. Öğrettiklerine, öğretmenlerin yabancı olması gündelik bir olaydır. Bir insanın bir şeyler yapıyor olması, yaptığını bilmesi demek değildir.

Bilmediği amacı gerçekleştirmek, genellikle makinelerin özelliğidir. Bir araba hedefine «bilmeden» ulaşır: O yönetilir. Makineler gibi davranmamızın olağan birşey olmadığı çok açık.

Konuşmak en çok karşılaşılan davranışlardan biridir. İnsanların konuşurken söylediği şeylerin çoğu yanlıştır: Örneğin bir sürü işçi «Para iş görür» der, halbuki iş gören para değil kendileridir. İşçiler ve memurlar başkalarından duyduklarını söyler. Dünyayı tersine döndüren bu düşünceleri nerden edinirler? Okullardaki ve üniversitelerdeki düzenin iktisatçıları da yıllardır aynı şeyleri savunuyor. Toprak, sermaye ve emek, «üretim unsurları»dır («üreten») diyorlar.

Bu anlam çarpıtmalarının neden sonu gelmiyor? Sebep, sonuçta aranmalıdır. Yukarıdaki üretim tanımlamasının sonucu, işçiler ve memurların, sermayeyi kendileri ürettikleri halde, üretimde sermayeyi kendilerinden üstün tutmalarıdır. Aslında bu alçakgönüllülük bir etkilenmedir. Bu, «iyi yurttaşların» bir özelliğidir.

Hangi koşullar binlerce öğretmenin, öğrencileri yıllar boyu, tümüyle saçma sapan ve zararlı bilgilerle doldurmasını mümkün kılmaktadır?

New-Yorklular köyler ve dış ülkelerden gelen konuklarına dünyanın en yüksek yapılarını gösterir. Empire-State yapısını sanki kendi mülkleriymiş gibi gösterirler. Gerçek, bu görülme-ye değer şeylerin birkaç iş adamının özel mülkiyetinde olduğu ve gururlu New-Yorkluların-diğer büyük batı şehirlerinde oturanlar, gibi- bu işverenler tarafından kent dışına sürüldükleridir. Birkaç düzine simsar, konut ve arsa sahibi ticarethaneler evlere oranla daha çok para getiriyor diye, binlerce insanı şehir merkezindeki evlerini terke zorlar. İşçi ve memurlar zorunlu olarak şehir dışına giderler (buralara şimdi banliyö deniyor), çünkü Amerikan hükümeti de Alman hükümeti gibi arsa spekülasyonu yapanları korur. Bugün, çalışanlar yaşamlarının 1/10'den fazlasını yolda geçiriyor. Avcıya yem olanlar avcının mülküyle gururlanıyor. Çünkü, öğrendikleri şeyler arasında ilişki kurmayı bilmiyorlar. Durumlarını değişmez görünüyor.

Bir Batı-Alman ortaokul kitabında Kraliçe Mari-Terez üzerine şu cümleler var: «II. Frederik'in bu büyük rakibesi, neşeli bir kadın, inanmış bir Hristiyan ve 16 çocuk anasıydı. Mari-Terez kendisini tamamiyle ailesine adanmış isterdi, fakat hükümdar olarak yeri, onu yüce bir siyaset uğruna çabalamaya zorluyordu. Habsburg hanedanının Avusturya veraset savaşı sonunda kurtarılmasını, onun enerjisine borçluyuz. 23 yaşındaki prenses, Habsburg mirası ile ilgili savaşı cesaretle üstlenmiş ve hanedanı uzun süre büyük güçlere karşı savunmuştur... O erkek gibi savaşırdı ve yandaşlarına da aynı inancı vermesini bilirdi. Gerçi Silezya'nın kaybını derin acılarla kabullendi, fakat buna rağmen dayandı ve devleti korkusuzca yeniden kurdu.»

Bu metni ele aldığımızda şu sonuçları çıkarırız: Avusturyalı askerler kraliçenin salonlarında avare avare gezinip patlayınca kadar tıkinırlar. O ise uzun eteklerine takıla takıla,

Prusyalı askerlere karşı bir «erkek» gibi kimseden yordını görmeden dövüşmekte. Fakat bir kadın tek başına bu kadar çok Prusyolıyla uzun süre başa çıkamayacağından, «Silezyo'nun kaybını yüreği kon ağlayarak kabullenir»; yonı özel mülkü Silezya ülkesini ve «kendi» malı Silezyolılarını yitirir.

Bu tarih kitabının yazarı belli ki ne yazdığını bilmiyor. Bu kitabı yıllar önce öğrenciyken öğrendiklerine inanarak yazmış. Kopya çekerken de kafasına tek bir soru takılmamış. Okulda soru sorma yöntemini öğrenmemiş. Tarihçinin bütün üzüntüsüne rağmen «derin inançlı memleket onası»nın cesareti Avusturyalı askerlere pek yaramamıştı, çoğu adına bu cesaret ölümle sonuçlandı. Ve Silezyo'lılar için de, ha il. Frederik'in ve Prusyo'lu generallerin, ha Mari-Terez'in baskısı altında olmuşlar, pek farketmezdi herhalde.

Bu ahmakça masalın anlamı sonucunda yatmaktadır. Sonuç, öğrencilerin gerçekdışı bir şeyi gerçek sanmaya alışmalarıdır. Ve okul onlara haksızlığın haklılık olduğunu öğrettiği oranda, öğrenciler de belli bir azınlık için, sağlık ve yaşamlarını da içeren fedâkarlıklar yapmaya alışır.

Çocukluktan gelen alışkanlıklar çok köklüdür. Bugün Gunter Sachs'in özel mülkiyetinde bulunan fabrikaların işçileri, alın teriyle kazandıkları parayı, bu adamın kumara nasıl yatırdığını ve kadınlara nasıl yedirdiğini okurlar. Ve bu haberleri okurken öfkelenmezler. Kendi emeklerinin ürünü, bu tüccar-zamparanın ne yaptığını, emeklerini çarçur ederken ne kadar becerikli ve zarif davrandığını, gazete sahiplerinin sunduğu renkli baskılarda keyifle okurlar. Okulun itaat masalları artık tesirini göstermeğe başlamıştır. Gunter Sachs'lo karşılaştıklarında, dikkoti çekmek istekleri, yüzüne tükürmek isteğinden daha büyüktür. Mori-Terez'in yüzüne tükürülmez. Yaptığı işin kaymağını hiç yorulmadan gosbeden patrona tükürmek isteyen üretici, «iktidar» (devlet) tarafından engellenir: İşveren onu kovacak, diğer işverenler işe almayacak, bir mahkeme onu yargılayacak, iş bulma kurumu paraca desteklemeyecektir. Kuşatılmıştır o. Onun artık tek gücü yandaşlarının toplu grevidir. Bütün bunlardan anlıyoruz ki, tükürmek bir işe yaramaz.

Gunter Sachs'lo Mari-Terez aynı soyun bokudur.

Hamburg'un gecekondularında yaşayan bir çift, çocuğuna Prenses Süreyya'nın adını takmış, çocuk geri zekâlılar okuluna gidiyor: bu, aslında kibarlıklarını, yersiz yurtsuz insanların varlığına borçlu olan kibar insanlara karşı, yersiz yurtsuz insanların bir saygısıdır. Süreyya, fabrikada çırak olacaktır. Yaşamında bundan fazlasına yer yoktur. Onun yaptığı iş yalnızca Siemens ailesinin bir akrabasına ya da bir başka fabrikatör ailesinin yakınına yılda bir Mercedes otomobili alabilecek kadar kazanç sağlayacak. Oysa, bu Mercedes'in bir parçası Süreyya'nın olsaydı, bir ev kiralayabilir, onu döşer ve tatile çıkabilirdi. Ölene dek ismi onunla alay edecektir.

Bir Rus öyküsü şöyle başlar: Bir zenginle bir fakir birlikte seyahat ediyorlarmış. Zenginin bir kısır atı, fakirin de bir kısrağı varmış. Bir gece kısırak bir tay doğurmuş. Tay zenginin arabasının altına yuvarlanmış. Zengin fakire: tayı araba doğurdu demiş.!

5

Akıllı olmamız, aptalca davranmamızı engellemez.

Bazısı şöyle diyecektir: Dikkat edersem başkalarının amaçlarına alet olmam. Yalnız aptallar başkaları için yaşar.

Davranışlarımızı belirleyen koşulları biz saptamayız. Bu koşullar hakkında bildiklerimiz bize verilen bilgilere bağlıdır. Bize hangi bilgilerin verileceği konusunda etkimiz sınırlıdır. Kendimizde eksikliğini duymadığımız bilgiyi aramayız. Belli bilgileri kullanmaktayız.

Çoğu insan, yaşamayı en büyük kazanç sayar. Buna rağmen bu kazancı belli durumlarda tehlikeye koymaya hazırdırlar. Bu durumlarda en azından başka kazançlar sağlayacağımız konusunda umudumuz olmalıdır. Umut yeterlidir, güvence gerekmez. Umut bağlanan kazancın belli bir büyüklüğü olmalıdır.

Hangi büyüklük, yaşam sevgisini yokedebilir? Ölüm korkusunun benzeri olmayan gücünü düşünürsek, çoğu insanın, hiç bir kazancı hayatla değiştirecek büyüklükte bulmayacağı sonucu, bize çok mantıklı gelecektir. Kötü yaşamak yine de ölmekten iyidir.

İşini kaybeden ve karısı ile çocuklarının geçimini nasıl sağlayacağını bilmeyen adamın öyküsünü biliyor musunuz? Bir sirke gider ve müdüre çok büyük bir ücret karşılığı çadırın en yüksek noktasından, ağ germeden, doğrudan doğruya maneye, yani yere atlamayı teklif eder. Müdür kabul eder. Adamın canına kıyacağına inanmak istemez. Adam ölür, para karısıyla ço-

cuklarına kalır.

Böylesi zorunluluklara hazır insanlara pek rastlanmaz.

20 ile 40 yaş arasındaki bütün erkeklerle hayatları karşılığında adam başı yarım milyon mark ödeneceği yolunda bir anket yapılırsa, büyük bir olasılıkla bir Alman bölüğünü oluşturan çok sayıda bile, hayatını satacak erkek çıkmaz. Bundan şu sonuca varabiliriz: iş ölümüne geldi mi, insan çok düşünceli ve temkinli oluyor.

Gerçek ise: Çoğu insanın hayatını karşılıksız verdiğidir. Vietnamlıların kurşunlarına hedef olmamak için Amerikan ordusundan kaçan askerlerin sayısı her yıl artıyor. Ama Vietnam'daki Amerikan savaşının başlangıcından beri ölenlerin sayısı bundan çok daha yüksektir: 1971 yılı başında ölü sayısı yaklaşık 50.000 kişiydi. Onların ölümüyle Amerika'da ne sığır eti ucuzladı, ne Amerikan zencilerinin eğitim sorunu çözüldü, ne de su ve hava kirlenmesi önlendi. Yoksulluk içinde yaşayan Amerikalıların sayısı hâlâ 30 milyondur. Aralarında ise bu kitle ölümlerinden kazançlı çıkmış olan birini bulmak çok zor.

Buna karşın 50.000 Amerikalının ölümünden, başka bir yolla elde edemeyeceği ölçüde kazançlar sağlamış olan kişiler de var. Onların bu kazancı sağlama için, 50.000 Amerikalı vurulmalı ya da havaya uçurulmalıydı, 50.000 ölü olmasa da olurdu, 45.000 ya da 40.000 ölü de bu işi görürdü, ama ne var ki savaşta ölümlerin sayısı düşmanla birlikte saptanmaktadır.

Amerikan hükümeti savaşmak isteyince, özel silah tüccarlarına başvurur. Silah tüccarları askeri donatımı, tüm silah çeşitlerini, araba, uçak ve gemileri işçilere üretir ve hükümete satar. Tüccarların silah satışını ve dolayısıyla kazançlarını arttırmaları açısından, asker ve erzak yüklü gemilerin batırılması en iyi çözümdür. Buna Vietnam savaşında pek rastlanmaz. Fakat yol boyunca mayın tarlalarında kamyonlar sık sık havaya uçuyor. Bu, silah fabrikatörleri açısından çok iyidir.

Bazen, düşman hükümet de askeri malzeme satın almak üzere bu tüccarlara başvurur. I. Dünya Savaşında İngilizler Alman askerlerini Krupp patentli bombalarla öldürmüşlerdi. Ve savaşın sona İngiliz Hükümeti Krupp Şirketine bombalar için 100 milyon marktan fazla para ödemişti. Bir bölüm Alman işçisi ve memuru İngiltere'de üretilen Krupp bombaları ile havaya uçarken, sağ kalan işçiler de savaşın sona onarım masrafı olarak, bu bombaların parasını ödemek zorundaydı.

Alman tüccarları, II. Dünya savaşında Adolf Hitler'in askeri siparişlerinden yaklaşık 60-70 milyon mark gelir sağladılar.

Ticaretin amacı, üç koyup beş almaktır. Sattığı her silahla tüccar, birkaç mark daha fazla kudret toplar.

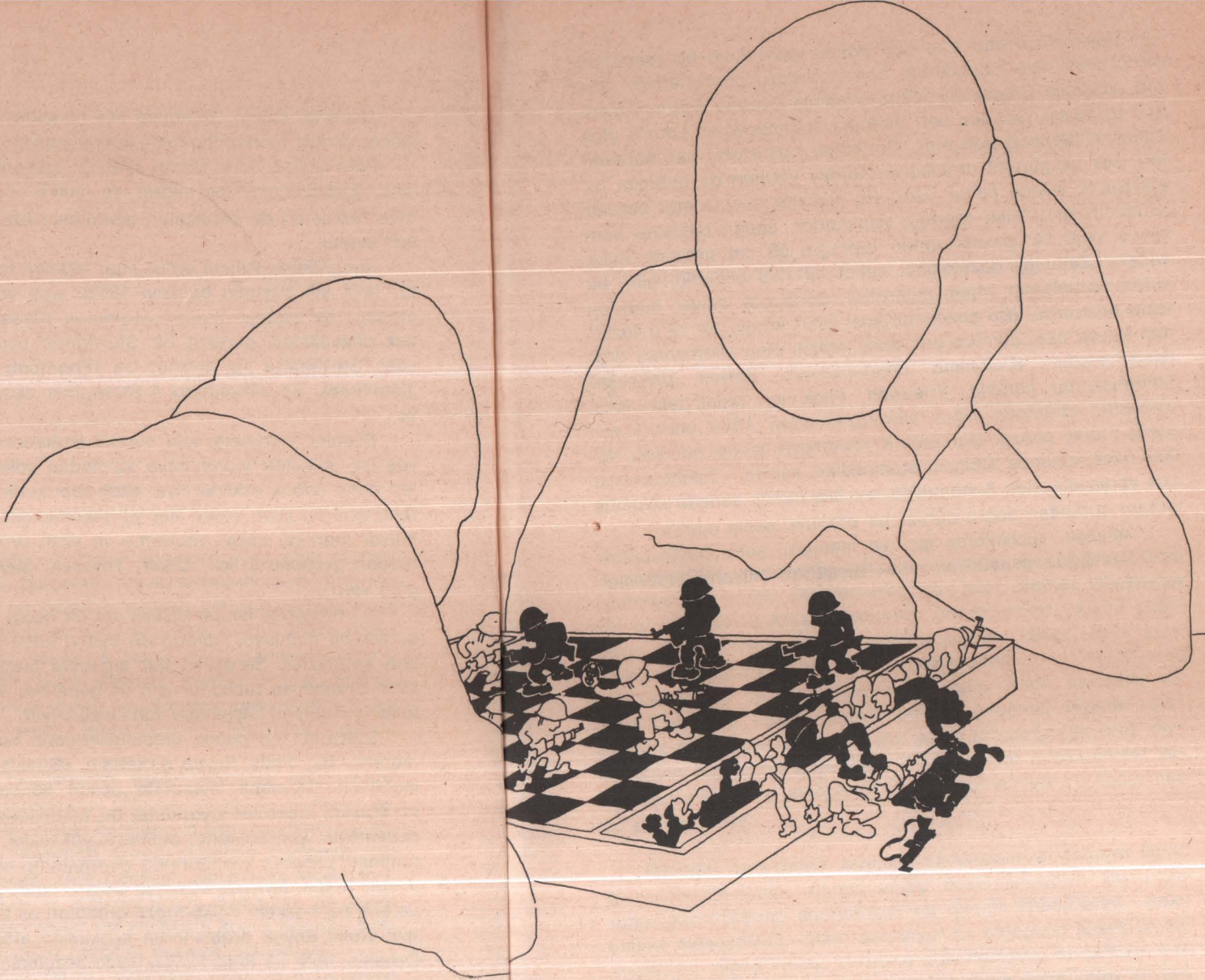
Para yalnız para olarak kalmaz: İşçilerin bin markı tüketim, parababasının bin markı ise mülke dönüşür. Federal Alman Hükümeti de ordusunun donatımını özel silâh tüccarlarından sağlar.

Son yıllarda Alman ordusunun 100'den fazla uçağı düşmüştü, 1971 yılı başında bu sayı 135'di yani yaklaşık 700 ilkokul parası. (Bu kitabın basım çalışmaları süresince bu sayının 4 kez düzeltilmesi gerekti) Bir Starfighter uçağı 6 milyon mark eder. Starfighter tipi uçaklar ise «Phantom» tipi uçaklarla değiştirilecek. Bir «Phantom» 4 Starfighter uçağının tutarına eşittir.

Silahlar yıprandığı için sürekli değiştirilmeleri gerekir. Savaş ise, silahları yıpranmaya kalmadan yokeder. Silah modelleri daha çabuk eskisin diye, silah fabrikatörleri barışta da sürekli yeni tip silah üretir. Her yıl hükümetimiz paramızın 8 ile 10 milyar markını, askeri malzeme ve silah üreten belli bir emek tüccarı grubuna (Filck, Ötke, Thyssen, Siemens ve başkaları gibi) verir.

Bu tüccarlar tek bir dişliyi, tek bir fişegi, tek bir kasketi ne de tek bir namluyu, malettikleri fiyatın daha fazlasını kazanmadan satmazlar: Servetleri her siparişte biraz daha büyür. Bu, silah üretmeyen tüccarlar için de geçerlidir. Ama silah fabrikatörlerinin serveti hepsinden daha hızlı büyür.

Dünyanın en pahalı otomobillerinden birinin fiyatı 120.000 marktır. Bu, Rolls Royce şirketinin «Gümüş Gölge» adlı otomobilidir. Otomobil, elektrikle açılan pencerelerle, yüksekliği ve eğikliği elektrikle ayarlanan ön koltuklarla, İngiliz derisi bir döşemeyle, yün halılarla, otomatik yükseklik ayarlayıcısıyla donatılmış, pencere kenarlarında ve kapılarda ceviz ağacı kullanılmıştır. Bütün dünyada «Gümüş Gölge» satın alanların sayısı yıldı bini bulmazken; Volkswagen arabaları bir milyondan fazla satılır. Rolls Royce arabalarının seçkinliği, efsaneler yaratmıştır; Örneğin, eğer bir Rolls Royce yolda bozulursa, herhangi bir araba gibi değil, insan bakışlarından sakınılsın diye bir mobilya kamyonunda taşınmıştır.

Böyle bir araba bize çok pahalı gelir. Ama bir memurun yırtıcı kedi diye adlandırdığı Alman Ordusu panzerlerinin her biri, «Gümüş Gölge»nin dokuz adedinin fiyatına eşittir. Amerikan askerleri 1967'den beri Vietnam, Kamboca ve Laos'a ufak cihazlar (Sensor) atıyorlar. Bu «ufak casuslar»; yer sarsıntıları, ses ve gürültü aracılığıyla Güney Vietnam'da bulunan bir elektronik beyine haber iletir. Bu cihazlar sivri, metal borular içindedir, fırlatılınca toprağa saplanırlar, cangıl bitkisine benzeyen yeşil bir plastik anten toprağın 50 cm üstünde kalır. «Abend Zeitung» gazetesinin şubat 1971'de bildirdiği gibi, bu «ufak casuslar»ın yapım masrafları dörtbuçuk milyar marktan fazla tutuyordu. (Bu gazetenin yazı işleri kurulu bir sıfırı fazladan koysa bile: bundan çok daha pahalı olan silahlanma projeleri vardır) «Savunma Bakanlığı»mız, Sensor projesine harcanan bu parayla Friedrich Flick ve Münih'teki Kraus-Maffei şirketinin diğer hissedarlarından 4.500 adet «Leopard» marka panzer alabilirdi. Kıyaslamaya devam edersek, 40.000 adet «Gümüş Gölge» otomobiline varırız. Silahlanmaya son verseydik, Batı Almanya'da her aile birkaç senede «Gümüş Gölge» türünden doğru dürüst bir arabaya sahip olurdu.

Yalnızca, yüzbinlerce işçi ve memuru, şehir büyüklüğündeki fabrikaları denetleyen emek tüccarları milyarlık siparişler verebilir.

Belirsizlik, içtensizliğin kötü bir biçimidir. Hem doğruyu söylemeyen hem yalanı beceremeyen kişi, ister istemez lafı eveliyip geveler. Buna karşın genellikle paçayı sıyırır, çünkü çoğu insan soru sormayı görgü kurallarına aykırı bulur. Soru sormaktan utanmak kötü bir eğitimin sonucudur.

Gerçekleri gizlemek için yalnız kişiler değil, kurumlar da belli konularda bazen yıllarca belirsiz (muğlak) bilgiler verir. Belirsiz bir şeyden yeterince söz edildi mi, çoğunluk artık ona anlaşılan bir şeymiş gibi alışır. Biri ne kadar kopalı şeyler yazar ya da söylerse, anlatımında gizli olan yanlışlar o kadar geç su yüzüne çıkar.

Örneğin Anayasanın birinci maddesinin şu cümlesi ilginç bir belirsizlik içerir: «İnsan onuru dokunulmazdır.» Bunu yasanın yaratıcılarına sormadıkça ne demek istediklerini anlamamız olanaksızdır. İnsan onurunun ne olduğunu bilsek te bilmesek te, cümle «İnsan onuruna dokunamayız, bu olmaz» der. Fakat bu olur. İnsan onuruna dokunmaktan daha kolay bir şey yoktur.

Bu yargının yaratıcıları büyük bir olasılıkla «İnsan onuruna dokunmak yasaktır» demek istemişler.

Oysa bunu yasalastırmak istediklerinde, İnsan onurunun ne olduğunu açıklamak zorunluluğunu duymalıydılar. Hangi işlemlerin onura dokunduğunu, ve karşılığında verilecek cezaları somut olarak saptamalıydılar. Bunu düşünmüş olmalılardı, çünkü bu, Federal Alman Cumhuriyeti Anayasasının ilk cümlesiydi. Anayasanın yaratıcılarını, daha Anayasanın ilk cümlesinde düşüncesizlikle suçlamak budalalık olur.

Anayasa hazırlıklarına başlandığında, Alman alle babalarının, İnsanların enselerine kurşun sıkarak onurunu haklamamalarının üzerinden henüz 2 yıl geçmişti. Yasa hazırlayıcıların onuru, Alman yasasına herhangi bir biçimde sokuşturmak istedikleri seziliyor. İnsan onurunu somutlaştırmayı kararlaştırdıklarında, İnsanları küçük düşürmenin arkadan vurmaya oranla, daha kolay olduğunu düşünmemişlerdi.

Bir alle 25 senede 80.000 ile 200.000 mark arası kira öder. Böylece çoğu evin maliyeti ödenmiş olur. Ev sahibini ödediği kiralarla yeni bir ev sahibi yapmak; polis zoruyla buna zorunlu tutulan kiracıların onurunu zedelemes mi? Ya aç kalmaya ya da bay Abs (1) için günde bir iki saat karşılıksız çalışmaya zorunlu olması bir tornacının onurunu zedelemes mi?

İnsan onurunun, ev sahipleri ve fabrikatörlere pahaliya malolduğunu anayasa yazarları anlamışa benziyor. Yanlış garsona verilen bahşişi geri alırcasına, İnsan onurunun gerçek karakteri ortaya çıktıktan sonra, bu ilkeyi tekrar anayasadan çıkarmalı mıydı? Böyle bir soğukkanlılığa ihtiyar ikiyüzlülerin sınırları dayanamamıştır. Korumak istemedikleri şeyleri dokunulmaz gösteriyorlardı.

(1) Hermann Josef Abs: Federal Alman Cumhuriyetinin en kudretli adamıdır. Siyasi kudreti, yürüttüğü sayısız iktisadi görevlere dayanır. Abs en büyük Alman özel bankası, «Deutsche Bank AG»nin idare meclisi başkanı ve başka tekellerin idare meclisi üyesidir.

Okullarımızda ders konuları insandan uzaklaştıkça, daha kesin ve açık oluyor. Konular ne kadar yararlıysa o kadar anlaşılabilir oluyor. Eğitimcilerimiz ve kitle haberleşme araçları özellikle toplum düzeni ve devlet diye adlandırdıkları, kısacası iç ve dış yaşamımızın tümünü yöneten kuvvetler hakkında konuşurken oldukça kapalı şeyler söylüyorlar. Okulların bize devletin niteliği üzerine verdiği bilgiler gereksiz ve sıkıcıdır ve de düşüncemizin gelişimini önleyen, altından güçlükle kalkabileceğimiz bir yükür. Can sıkıntısı, başkalarının istekleri olduğunu bilmeden bizim bu isteklerle ilgilenmeye zorunlu tutulmamızdan kaynaklanır. Ders hiç bir bilgi iletmez, çünkü her şeyden önce başkalarının isteklerini açıklamak zorundadır. Öğretmen bizim isteklerimiz doğrultusunda bilgiler verseydi, daha önce öne sürdüklerini, yani dersi sıkıcı ve anlaşılabilir kılan bilgileri yadsımak zorunda kalırdı. Parlamentoda 520 ya da 508 milletvekilli bulunup bulunmaması, hangi partinin daha çok sandalye sahibi olduğu önemsizdir. Böylesi ayrıntılar bilgi iletmez, tersine bilgileri gizler.

Bizce, milletvekillilerinin kararlarını nelerin etkilediğini ve yetkilerinin sınırını öğrenmek daha ilginçtir. Çeşitli milletvekilleri, sonucu önceden başkalarıyla saptanan oylamalarda, sadece parmak kaldırdıklarından yakınmışlardır.

Okullarımızdaki bu durum, öğretmenlerimizin suçu değildir. Aralarından bir çoğu, devletin niteliği üzerine çok az şey bilir. Belirsizlik tüm kurumlarca-yukarıdan aşağıya-ilettiliyor. Eğitimcilerin devlet ve hukuk hakkında bilgisizliği, bu konuların bize çok yararlı olduğunu kanıtlamaktadır.

Devletin partiler üstü olduğu, fakir zengin ayrımı yapmadığı, bize verilen dersleri hazırlayanların en çok beğendikleri tezdır. Hepimizin buna katılıyor olması, tezi özellikle önemsendiklerinin kanıtıdır. Şu cümleyi herkes bilir: Bütün insanlar yasa önünde birdir. Devlet mekanizmasının en önemli parçalarından biri de yargıçlık makamıdır. Öğretmenlerimiz yargıçların bağımsız olduğunu söylemekle görevlidir. Yargıcın işlevinin klasik anlatımı şöyledir: Sağ (doğru) tarafta devlet haklarını koruyan adam, yani savcı diğer tarafta ise sanık ile avukatı bulunur. Ortada partiler üstü yargıç oturur. O kimseye bağımlı değildir; yasalara göre yargılar diyor öğretmenlerimiz. Zaten sorun da onun yasalara göre yargılıyor olmasıdır.

Yasalar insanlarca yapılır. Kimse kendine karşı yasa yapmaz. Bir yoksulun aklına «Çalmamalısın» demek gelmez. Zengin, önce kendi varlığıyla hırsız yaratır, sonra da hırsızlara karşı yasalar yapar. Başkalarının malına yönelen hırsızlıktan korkar. Oyunun kurallarını saptayan, kendisini kazançlı çıkaracak kuralları koyar. Ondan oyunu kaybettirecek kuralları saptaması beklenemez.

Vietnamlı çiftçiler Amerikalı generallerin saptadığı oyun kurallarına uysalardı; kendi kendilerini öldürmeleri gerekirdi. (2)

Yasaları kimin yaptığını bulmak istiyorsak, bu yasaların sonuçlarını gözlemeliyiz. Ev sahibi olmak isteyenler, ancak konut değerinin beş ile on katı haraç ödemeyi kabullenirlerse, konutlarını kullanabilirler; bu da, konut şirketleri, bankalar, arsa vurguncuları ve kiralık konut sahipleri hesabına, konut, yapımı için gereken süreden beş ile on kat fazla çalışmak demektir.

Eğer halk, anayasanın ona verdiği haklara gerçekten sahip olsaydı, sonuçları eşkiyalıktan farksız olan yasalar yapmazdı. Anayasanın anlattıklarına güvenilmez. Anayasa yalan söylemektedir.

Öğretmenlerimiz Yunan tarihinden söz açınca, sınıflarda nurani bir hava eser. Öğretmen kuşakları, yıllar boyu insanları hor gören bir yüzeysellikle Atina devletinin toplumsal ilişkileri üzerine saçmalar. Atina devletinin olağan görünüşünü kendi ilişkilerimize uygularsak, Federal Alman Cumhuriyeti demokratik bir devlettir, çünkü 1600 milyoner istediğini yapmakta serbesttir. Her yetişkin Atinalı erkek yurttaşın payına 18 köle düşüyordu. Okul kitaplarımızda Atina'daki toplumsal ilişkiler anlatılırken, 365.000 kölenin varlığının unutulması, birtakım şeylerin gizlendiğini düşündürüyor. Mantık yasalarına göre, eğer Atina devleti demokratsa, 365.000 köle insan olamaz.

(2) Güney Vietnam nüfusunun % 90'ı tarımla uğraşır. 6000 büyük toprak ağası tarım sahalarının yarısına, 3 milyon ufak çiftçi de diğer yarısına sahiptir. Güney Vietnam Millet Meclisinin 123 milletvekilinden 117 (% 95) si büyük toprak ağalarının çıkarlarını korur. Amerikalı generaller büyük toprak ağalarının çıkarlarını temsil eder. (1964 yılı sayılarına göre)

Atinalı yargıcılar yasalara çok sıkı uyarlarmış. Ama yasalar 20.000 asalakdan oluşan bir azınlık tarafından, 365.000 çalışana zorla kabul ettirilmişti.

Yasaların anlam taşıması için onlara uyulması gerekir. Eğer küçük bir topluluğun istekleri yasalasacaksa, bu topluluk çoğunluğu kendi isteklerine uymaya zorlayabilmelidir. Ya da, güvenliğini şiddetle sağlamışsa yasadır. Küçük bir topluluğun çoğunluğa egemen olması, ancak büyük maddi giderlerle sağlanır. Zenginlik baskının bir koşuludur. Zengin olmayan, şiddet kullanmaya ve yaşamını tehlikeye sokmaya hazır insanlar satın alamaz; parasız silah da üretilemez. Zenginlik, haydutluk, savaş, kölecilik ya da emek sömürsüyle sağlanabilir. Eski çağlarda yalnızca kölelerin çalıştığı «fabrikalar» vardı. Çalışma yüzyıllarca kölelikle bir tutuldu. «Marksist Ekonomiye Giriş» adlı yazısında Ernest Mandel'in bu konuya ilişkin kısa ve yerinde birkaç cümlesi var; en iyisi onları buraya aktarmak: (3) «Bir insanın yalnız kendi asgari geçimini karşılayacak üretimi yapabildiği bir emek üretkenliği düzeyinde toplumsal bölünme ve herhangi bir toplumsal farklılaşma olanaksızdır. Bu koşullarda, bütün insanlar üreticidir ve aynı yoksul ekonomik düzeydedir.

«Emek üretkenliğinde bu düşük düzeyin ötesindeki her artış, küçük bir fazlayı olanaklı kılar. Bir ürün fazlasının oluşmasıyla, insan elini kendine yetenden fazlasını üretmesiyle birlikte, bu fazlanın nasıl paylaşılacağına mücadele için koşullar da hazırlanmış olur.

«Bu noktadan sonra, bir toplumsal grubun toplam ürünü, sadece üreticilerin asgari geçimlerini karşılamak için gerekli olan emekten ibaret değildir. Bu emek ürününün bir parçası, toplumun bir bölümünü kendi asgari geçimi için çalışmaktan çıkarmak amacıyla kullanılabilir.

«Böyle bir olanağın bulunduğu durumda toplumun bir kesimi, egemen sınıf durumuna gelebilir. Toplumun bu kesiminin başlıca özelliği, kendi geçimi için çalışmak ihtiyacından kurtulmuş olmasıdır.»

(3) Marksist Ekonomiye Giriş / Ernest Mandel / Çev. Orhan Koçar / Köz Yayınları, s. 9 - 10.

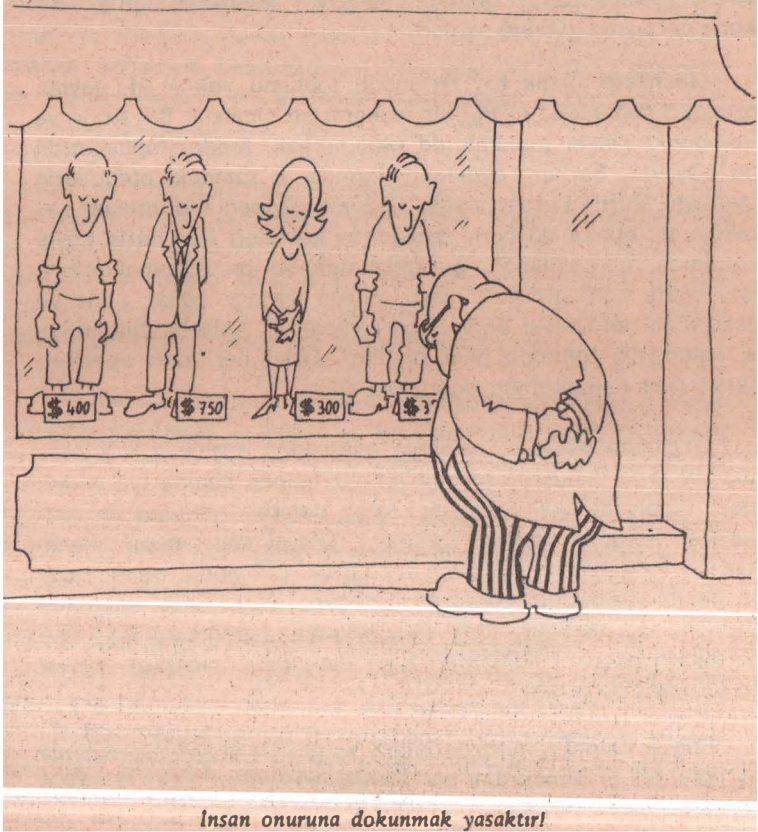
Egemenlik emek ürünlerinin denetim altına alınmasıdır. Bu, sağlandı mı, zenginlik kaynağını oluşturur. Siyaset zenginliklerin bölüşüldüğü yerde oluşur. Tüm siyaset, mal bölüşümünden ibarettir. Zenginler, bölüşüm ve korunmada da kendilerini uzman görürler. Bu uzmanların toplamına Hükümet ve Yönetim denir. Zamanla bu uzmanlar daha fazla bağımsızlık kazanır. Zenginler ve bölüşüm uzmanları arasındaki ilişki gözden kaybolur.

İlk insanlar, diğerlerini baskı altında tutmak ve sömürmek için adam kiralayacak kadar zenginleşince, bugün devlet dediğimiz şey meydana çıktı. Devlet, bu haydut çetesinin gelişimidir. Yasalar-zengin köle sahiplerinin istek istelerinin gelişimidir. Friedrich Engels «Ailenin Özel Mülkiyetin ve Devletin Kökeni» adlı kitabında devletin oluşumu üzerine şunları yazıyor: (4)

«Bütün faaliyet kollarındaki-hayvancılık, tarım, ev sanayi-üretim artışı, insan çalışma gücüne, kendisine gerekenden daha çoğunu üretmek yeteneğini kazandırdı. Bu, aynı zamanda, her gens , ev ortaklığı ya da karı-koca ailesi üyesine düşen günlük iş tutarını artırdı. Yeni çalışma güçlerine başvurmak gerekli hale geldi. Savaş bunları sağladı: savaş tutsakları köle haline getirildiler.

...Çapul savaşları, yüksek askerî şefin de, ast şeflerin de iktidarlarını artırır; bunların ardıllarının (haleflerinin) aynı allel içinden seçilmesi âdeti, özellikle babalık hukukunun girişinden sonra, yavaş yavaş önce hoşgörülen, sonra hak olarak istenen, en sonra da gaspedilen bir kalıtım (veraset) haline gelir; soydan geçme krallığın ve soydan geçme soyluluğun temeli kurulmuş bulunur... Kendi işlerini özgürce düzenlemek hedefine sahip bir tribüler örgütlenmesiyle, komşularını soyan ve ezen bir örgütlenme olur; ve sonuç olarak, (bu yeni örgütlenmenin -K.S.) önceleri halk iradesinin araçları bulunan organizmaları, kendi öz halkına karşı, özerkli egemenlik ve baskı organizmaları haline gelir.» (Friedrich Engels'ın yazısı toplum-bilim dersine mükemmel ve ilginç bir temel olabilir. Bu, tarih kitaplarımızdan daha çok bilgi veren bir çalışmadır. Ama hiç bir okulda kullanılmaz.)

(4) Ailenin, Özel Mülkiyetin ve Devletin Kökeni / Friedrich Engels / Çev. Kenan Somer / Sol Yayınları / s. 223 - 227 - 228.

İnsan onuruna dokunmak yasaktır!

Ayrıca yalnız, sıradan yurttaşlar baskı altında tutulmaya el-
verişlidir. Atinalılar polis olarak köleleri kullanırlardı. Kim bas-
kırı kendine iş edinmişse, o, ezilmişliğin tipik bir örneğidir. Or-
du ve poliste mutlak disiplinin, anlamsız talim ve terbiyenin
böyle büyük bir rol oynamasının en derin nedeni budur. Soru
sormaya alışkın olan, kötü bir ezilmiş, dolayısıyla kötü bir bek-
çidir. Yürürlükteki kuralların yasal olup olmadığını düşünebilen
biri, sıkıyönetim yasalarının belli durumlarda gerektirdiği gibi,
insanları nasıl vurabilir, nasıl süngüler ya da işçilere nasıl ateş
edebilir? Alman polis ve ordusunun bugünkü eğitiminde, yine
aynı köle terbiyesi uygulanıyor, yoldaşlarına ihanet eden bekçi-
ler kullanılıyor. Nazilerin toplama kamplarındaki en güvenilir
bekçiler tutuklulardı. (Ordunun demokratikleştirilmesi, dışa kar-
şı çarpışma gücünü, savunma sırasında değil, yalnız saldırı
savaşlarında azaltır; Demokratikleşme, herşeyden önce içe
karşı çarpışma gücünü azaltır.)

Geçmişte, bildik hiç bir insan toplumu yoktur ki, devlet,
azınlığın çoğunluğu ezildiği bir mekanizma olmasın. Bu, Atina ve
Romadaki köleci toplumlarda olduğu gibi, feodal toplumlarda
da böyledir. Serfler ayaklandıklarında, o zamanki efendilerin
ideologu Martin Luther: «Nasıl kuduz bir köpeği öldürmemiz ge-
rekiyorsa, bunlar da (yani ayaklanan köylüler) her yerde böyle
vurulmalı, parçalanmalı, gırtlaklanmalı ve bıçaklanmalıdırlar».
İşte sahte sofu prensler; yasa, düzen, yargıç, cellat, polis ve
askerlerin yardımıyla bunları gerçekleştirdi. Kiliseler bugün bi-
le egemenlik tanrıdan gelir diyorlar. Oysa her tanrı egemen-
likten gelir demek daha doğru olurdu.

Geçmişte devletin, azınlığın çoğunluğu ezmek için kullandığı
bir araç olduğunu eğitimcilerimiz hemen hemen hiç yadsı-
maz. Ciddiyetle sorulduğunda, Atina demokrasisinden de vaz-
geçmek zorunda kalırlar. Dahası I. Dünya savaşından önceki
Avrupa toplumlarının sömürü toplumları olduğunu; geçen yüz-
yıl İngiltere yasalarının çocukların maden ocaklarında çalışarak
ölümüne izin verdiğini itiraf edeceklerdir. (İşadamları işgücünü
bu kadar çabuk yoketmenin israf olduğunu anlayınca, devlet
bu yasaları değiştirdi.)

Bugün okuldan, televizyondan ve gazetelerden edindiğimiz
bilgilere göre, demokratik bir ülkede yaşıyoruz. Peki İktidarın

çoğunluğun eline geçtiği tarihi nokta hani?

Zenginler ve iktidar sahipleri her zaman, fakir ve sömürülenlere devletlerinin adil olduğunu söylemişlerdir. Devletin tarihi boyunca, ezilenler, **bir önceki** toplumun ezenleri üzerine açıkça konuşabilmişlerdir. Kendi toplumlarının eleştirisi ise her zaman (çoğunlukla ölümle) cezalandırılmıştır. Topluma yapılan eleştiri ister istemez, yöneticilere yönelen eleştiridir. Yöneticiler, beyinleri de yönetmeselerdi, yönetici olamazlardı.

Yurttaşların çoğalması ve üretim yöntemlerinin geliştirilmesiyle birlikte, zenginlik ve dolayısıyla onu koruyan mekanizma da gelişir. Bu mekanizma daha da karmaşılaşır. Kudretliler daha kudretlilerle iktidarı bölüşmek zorundadır. Tek başına bir zenginin devlet işlerine karışması, giderek artan etmenler nedeniyle olanıksızlaşır. Zenginler haksızlığın dengesini bozmamak için bu etmenleri önemsemek zorundadır. Aralarındaki anlaşmazlıklar büyürse, ezilmişlere karşı yerleri tehlikeye düşer. Böylece zenginlerin korunma mekanizması olan devlet, belli bir bağımsızlık kazanır. Devlet yalnızca iktidar sahiplerini mülksüz yığınlardan korumakla yükümlü değildir, aynı zamanda zenginlerin yığınları belli bir biçimde kısıktıp, yığınların zenginslere karşı ayaklanmasına yolaçmalarını da önlemek zorundadır. Bazen zenginlerin çıkarı uğruna, devletin tek bir zengine karşı cephe alması gerekir.

Devlet mekanizması yalnızca bağımsızlaşmakla kalmaz, üretimin gelişmesi ile büyür ve karmaşılaşır. Daha çok insan daha çok üretir. Üretim yöntemlerinin geliştirilmesi, üreticiler üzerinde etkisiz kalmaz. Bu gelişmeyle daha kısa zamanda daha çok değer üretirler, diğer taraftan ilerleme, üreticilerden daha fazla bilgi ister. Çok bilen yönetmek güçtür. Batı Alman okullarındaki kadar yetersiz bir öğretim bile, herkesin kendi başına yeni bilgiler bulma ve kitle haberleşme araçlarının gizlediklerinden yeni olgular çıkarma yeteneğini geliştirir.

Daha büyük zenginlikler yaratmada insanı yetkinleştiren bu özellikler, onun daha çok ezilmesine yol açar.

Üretim yöntemleriyle birlikte, baskı yöntemleri de gelişir. Bu daha incelmış bir mekanizmayı gerektirir. Polis, tutuklevleri ve askeri yönetim yeterli olmaz.

Devlet, yurttaşların yeni tür yönetiminde iki gelişimle karşılaşır. Birincisi: Egemenlik mekanizması gittikçe daha karmaşıklaşır ve egemenlik altında tutulanlar için daha anlaşılabilir olur; ikincisi: Kitle haberleşme araçlarının son yıllardaki gelişimidir. Artık ülkemizde televizyon, radyo ve basının erişemediği hiç bir köşe yoktur. Ostfrlesland'daki balıkçılarla Fransız İsviçresindeki otel müşterileri, aynı anda hem meclis oturumları hem de reklamlarla şaşkına döndürülebilir. Aşağı yukarı bütün iletişim yöntemleri zenginleşir ve devlet temsilcileri tarafından denetlenir. Sendikal basın da bu baskıya karşı fazla bir şey yapamaz. Sendikal yönetimin bir kısmı egemenlik mekanizmasına aittir. Bu her yerde hazır ve nazır iletişim mekanizması ve okulun, küçük yaştakilerin korumasız beyinleri üzerindeki etkisi, akıllı insanları bile, ölüm fermanlarını kendileriyle hazırlatacak kadar aldatabilir.

Bir yandan devlet işlerinin denetimsizliği yani anlaşılabilirlikleri artarken, diğer yandan bu belirsizliği derinleştirecek devlet olanakları da gelişir. Yasalar ve vergi politikası, insanlara hükmetmede kullanılan bu en önemli iki aracın gizli emelleri hiç bir yoksul tarafından anlaşılabilir. Devlet mekanizmasını anlayamayan zenginlerse uzmanların bilgisini kiralayabilmektedir.

Çoğu yurttaşın «devlet partiler üstüdür» tezini düşünce-sizce kabullenmelerinin nedenleri; işlerin yoğunlaşmasıyla devletin eriştiği görece bağımsızlık, belgelerin anlaşılabilirliği ve devletin beyinler üzerindeki yoğun etkisidir. Tez haklıdır, ama devlet birinin üstünde ötekenden daha yüksek duruyor.

«Azınlığın egemenlik aracı olan devlet, çoğunluğun eline mi geçti?» sorusu, devlet temsilcileri ve işveren gazetelerinin kanıtlarını kabullenirsek, yanıtlanamaz. Çoğumuzun bilgisi böyle kanıtları teker teker çürütmeye yetersizdir. Eğitimcilerimize ya da televizyon yorumlarına kulak vermekle, demokratik bir ülkede —Atinalıların tersine— yaşayıp yaşamadığımızı saptayamayız.

Gördüğümüz eğitimin sonucu olan bu sorunun tartışılmasında düşülen çaresizlikten, yasaların sonuçlarını, eğitimin sonuçlarını, kitle haberleşme araçlarının ilettiği bilgilerin sonuçlarını incelemekle kurtulabiliriz. Resmi belgeleri anlamamız gerekmez, bunların neyi etkilediklerini öğrenmemiz yeterlidir, böylece neyi etkilemeye zorunlu olduklarını anlarız. Şu büyük sözün anlamı budur: Birşeyi meyvadan tanıyacaksın.

1914 yılının yaz sonunda başka devletlerin yurttaşlarını öldürmek üzere ailelerini terkedener, aslında Krupp'un altın kenefli uğruna şehit oldu. Bir barışseverin son yirmi yılı içeren fotoğraf koleksiyonu var. Resimlerde, sağ kalan askerlerin yüzleri paramparça. Bunlara az rastlanır, çünkü yaralılar tanınmaz hale gelen yüzleriyle insanları korkutmamak için evlerinden çıkmazlar. Böyle bir yüz taşımak zorunda kalan biri, «yurdu için kendini feda ederek» bir fabrikatörü biraz daha zenginleştirmekten, dolayısıyla da kudretini artırmaktan başka bir şey yapmamıştır. Başkalarının amaçlarına araç olmuştur o. Yaptıklarından hoşnut olması bir yanılgıydı. Kudretlinin altın bokevi için yüzünü parçalatmak kendi yararına değildi elbet.

Bazı durumlarda insanın, davranışlarının nedenlerini kavrayamadığını ve de bundan zarar görmediğini anlatmıştık. Ama İki dünya savaşını başlatan Alman hükümetlerine karşı gösterilen itaat bu tür davranışlardan değildir. Alman işçi ve memur-

ların başka bilgileri olsaydı -kendileri ve ailelerinin yaşamları için yararlı olanı gösteren bilgiler -silahlarını alır, Nazilere, hükümet üyelerine ve silah fabrikatörlerine karşı doğrultulardı. Vietnamlı köylü ve işçilerin toprak ağalarına yaptıkları işte budur.

O zamandan kalma bir sürü mektuptan ve belgesel filmlerden, genç erkeklerin coşkuyla mermi yağmuruna doğru koştuklarını biliyoruz. Bu belgelerin incelenmesiyle, yaşamlarına neden bu kadar az değer verdikleri bir anda öğrenilemez. Sık sık «anayurt», «kahramanlık» ve «büyüklük» sözü geçtiği için, okuyucu bu mektuplardan pek birşey anlamaz. Bu insanlar makinalaşmışlardı. Ölüme giderken hiçbir özel amaçları yoktu. Heinrich Mann, Leonhard Frank, Johannes R. Becher gibi birkaç yazar dışında, tüm Alman aydınları, yazarları, Alman Kayzerinin savaş ilanı karşısında büyülenmişlerdi.

Sözleri o kadar cesurcaydı ki, eğitim plâncılarımız bugüne dek okuma kitaplarımıza alamadılar.

Milyonlarca ölü ve sakat bir yana: Savaş sonrası Almanya, Birinci Alman işveren dünya savaşından sonra olduğu gibi daha küçülmüştü. Alman işçileri daha önce zorunlu olmadıkları halde, savaştan sonra talaş yediler. İl. Alman işveren dünya savaşından sonra milyonlarca ev yerle bir olmuştu. Ölü sayısı da 55 milyona yükselmişti: Birkaç yüz tüccarın servetinin büyümesinden başka hiç kimse için bir yarar sağlanmamıştı. Azınlığın büyüyen serveti, çoğunluğun bağımsızlığını kuvvetlendiriyordu. (Birinin sahip olduğu üretim yerleri ne denli büyük ve sayısızsa, denetimindeki işçiler ve memurlar da o denli çoktur.)

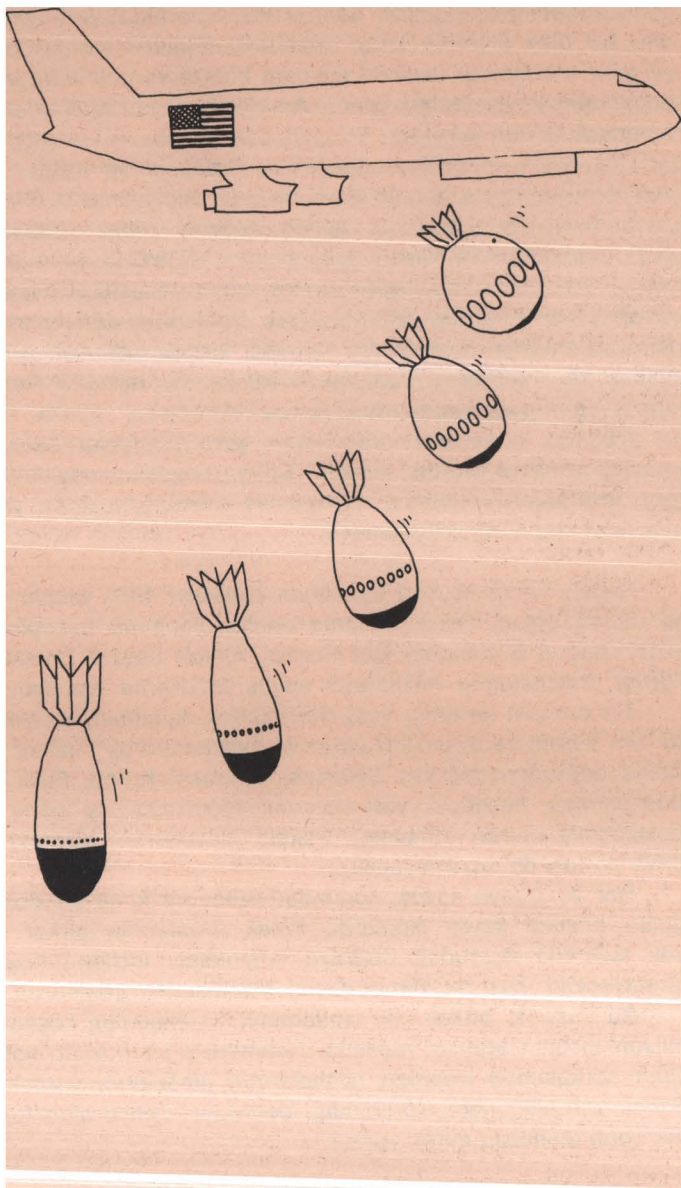
Peki ne zaman kendi amaçları ve ne zaman başkalarının amaçları uğruna öldüğünü anlamak için orta derecede bir zeka yeterliyse, o zaman bu savaşta neden zeki Almanlar da ölmüştü. Buna verilen karşılık şudur:

«Almanya'nın savaşı kaybedeceğini bilemezlerdi». Bu, yeni yargılar çıkarılabileceğimiz güzel bir yanittir. Bu yanıt «Almanya savaşı kazansaydı, ölümler yalnız ordu müteahhitlerine değil, sağ kalan Alman işçi ve memurlarına da kazanç sağlayacaktı» anlamına gelmektedir.

Hangi kazançlar?

Çalıştığı fabrikanın alanının büyümesi, lehimci bir kadına ne gibi yararlar sağlayabilir?

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Sattığı her ürünün tımarı yüksek markaların fazla bedret toplar...

Ücretsiz PDF Kİtap Arama <https://www.trantey.org>

İngiliz ve Fransız işçilerinin durumu, II. Dünya savaşıdan sonra, «yendikleri» halde daha kötüydü. Galibiyete gelince, onu bir ülke diğerine karşı kazanmaz. Savaş yoluyla kudret ve gelir kazananlar, aslında savaşta kudret ve gelirlerini ya da hayatlarını kaybedenleri yener. Amerikalı tüccarlar Vietnam'da Amerikalı işçileri yeniyor.

Bir başka ülkenin ele geçirilmesi sağ kalan işçi ve memurların gelirlerine zam getirse bile, bu hiç kimsenin kendini vurdurması için yeterli bir neden değildir. Meslektaşlarının %20 oranında zam alması için savaşta ölümü göze alan bir sürü erkek çıksa bile, işçiler savaşı kaybedeceklerdir: ele geçirilen ülkenin işçileri onların ücret zamlarını ödemek zorunda kalacaklardır. Kazançları, yabancı meslektaşlarının sömürsüne dayanacaktır. Yeniden savaşılıyorsa, sonuçta kurban yine iki tarafın işçileri olurdu.

Düşman generalleri zaferi bize garanti etseler bile, savaşmak yararsız olurdu. I. ve II. Dünya savaşları çeşitli ülkelerin işverenleri tarafından işçilere ve memurlara karşı yapılmış ve onlara karşı kazanılmıştır.

Neden Alman işçileri ve Alman aydınları 1974 yılında, her ne olursa olsun, asker olmanın yanlış olduğunu hesapladılar? Neden o zamanın İşçi Partisi, Alman Sosyal Demokrat Partisi, Reichstag'ta hükümetin savaş kredilerini onayladı?

Bu paranın katettiği yolu düşünürsek, hükümet, bir yasayla tüm ücretli ve aylıklıları ücret ve aylıklarının bir kısmını yurt adına doğrudan doğruya Siemens, Thyssen, Krupp, Flick ve başkalarının hesabına yatırmalarını sağlasaydı, iş daha da basitleşmiş olurdu. Hükümet, pekala milyonerler vararına bir hayır haftası da düzenleyebilirdi.

Her iki Dünya savaşı sonunda, delice ve kanlı bir dolambacın erişilen şeyler bunlardı. Emek ürünlerinin birkaç büyük işverene doğrudan doğruya dağıtılması işçilerin hoşuna gitmeyecekti. İşte bu durum savaş dolambacını gerektirdi.

Bu yüzyılda birkaç yüz işçisinin kazancından başka, 60 milyon insanın uğruna yaşamını kaybettiği bir kazanç yoksa, ölüm korkusunun insanları başkalarının amaçlarını gerçekleştirmek zorunluluğundan korumadığı doğrudur. Delice olan farke edilir: onu tanımaya gerek yoktur.

Yaralanmayacağını ümit eden biri kalbine bıçağı saplar. Yalnızca çıkarlarımızın dikkatlice hesaplanması bizleri, bile bile girişilen intiharlardan korur.

Ailelerimizin ve dedelerimizin gittiği okullar onlar için öldürücüydü. İnadıkları gazeteler ve radyo kurumları intihar yollarını gösteriyordu. Onlara yaşamları ve ailelerinin geçimi için gerekli olan bilgi ve düşünme yöntemlerini öğretmediler. Ailelerimizin ve dedelerimizin gözleri öylesine kamaşmıştı ki, kasaplıklarını ve kurbanlık koyun gibi kesilmelerini yararlı bir işmiş gibi görüyorlardı. Ne için kullandıkları konusunda yargıya varmalarında kendilerine yardımcı olabilecek hiçbirşeyi öğrenmemişlerdi. Bu yüzden onlarla makinalar arasında bir benzerlik vardı. Okul tüm önemli olaylarda hayatlarını kurtaracak olan «Kimin yaranna?» sorusunu sormaya alıştırmadı onları. Tüm resmi öğrenim tantanası, onları yetenekli kurbanlık koyunlar yapmak dışında birşey vermemiştir. Kurbanlık koyun yetiştirmek, bu hayvanlar ezbere şilir de okusalar, asla bir kültürel başarı değildir.

3 Aralık 1970 Perşembe günü, akşam saat 18.40'da ikinci televizyon kanalı «Taçlı başlar, Büyük Britanya Krallıçesi II. Ellsabeth - Geleneklerle yaşamak» adlı bir program yayınladı. Ekranda, nöbetçi askerlerin kraliçe önünde yaptıkları soytarı-lıklar gösterilirken, spiker: «Kraliçe Ellsabeth en zengini olma-sa bile, dünyanın en zengin kadınlarından biridir... 50 yarış atı barındıran ahır var... güzel hayvanlar, hepsi aynı boy ve aynı renkte... Her yıl atların eğitilme 55 milyon mark harcar» diyo-
du. Spiker, harası olmayan insanlardan «sıradan ölümlü» diye söz ederken gır gır geçmiyordu. Bu metinden sonra Hyde-Park kısaca tanıtılıyordu: «Hyde-Park'ta Krallığa sataşmadan her-kes istediğini yapabilir ve söyleyebilir.» Bir tören sonunda: «Kraliçe geçen her birliği selamlıyor... dokunaklı bir görünüm... Onun demir disiplinini alkışlamak gerek.»

Metnin yazarı, sanki nöbetçi askerlerin yararsız kukla ha-reketlerinin zorluğuna Kraliçe katlanıyormuş gibi, Krallıçe'nin

demir disiplinini alkışlıyor. Sanki Grundig Şirketinde yürüyen banttaki işinden az önce paydos eden işçi kadın oymuş gibi. Hitler'in içki ve sigara içmediğini öğrendiklerinde, bazı ailelerimizin gözlerini kör eden işte bu hayranlıktır. Eğer bütün yaşam bir zevkse, bazı zevklerden vazgeçmek, marifet değildir.

Kraliçenin dünyanın en zengin kadını olması programcıyı rahatsız etmedi. Altı bin İngiliz ailesinin geçimini sağlayan bu kadar çok parayı Kraliçenin her yıl sayısız eğlencelerinden birine harcaması, onu ilgilendirmiyor. Kraliçenin neden insanların eğitime her yıl 55 milyon mark harcamadığını sormayı düşünmedi. Onun için olağan olan şey akla sığmayandır. Kendisinde kurusıkı olmadığı halde, Kraliçe'nin zenginliğinden dolayı seviniyor. Onun beyni tam bir yurttaş beynidir.

Böyle bir metnin yazarını azarlamak hiç bir yarar sağlamaz. O delice ilişkilerden söz ediyor, fakat deliliği göremiyor. Toplumsal mekanizma hakkında bilgisi yok. O, Hyde-Park'ta geniş fikir özgürlüğüne rağmen Kraliçe'ye sataşamadığını söylüyor, ama bu yasakla, Kraliyet serveti arasındaki illiyi görmüyor. Konuşma özgürlüğünün, saray serveti üzerine hiç bir tartışmaya yol açmamak için kısıtlandığını görmüyor. Tartışma, yurttaşları bu serveti haklı gösteren nedenler bulmaya zorlamak demektir. Fakat Kraliçe zenginliğini haklı çıkarıcı hiçbir neden olmadığını bildiğinden, Kraliyet servetinin kaynağı ve anlamı üzerine tartışılması yasaklanmıştı.

İnsanlar tartışırken, kendileri gibi düşünen başka kişiler de olduğunu saptarlar. Bu onların kendilerine olan güvenlerini kuvvetlendirir. Dayanışma içinde kazanılan pratik, eyleme dönüşür. Eylem tartışmayı getirir. Kraliçe'nin köpeklerinin gümüş tabaklarda yemesinin domuzluk olduğunda herkes birleşse bile, bu elden geldiğince gizlenmelidir.

Beynini kendi yapmadı diye spikerin tepesine binmek, anlamsızdır. O çıkarlarını bilmiyor; belki de Kraliçe'ye nöbetçi askerden daha yakın olduğunu düşünüyor. Hergün yapılan benzeri yayınlar, Adolf Eichmann'ın (5) okula başladığından bu yana, derslerimizde aşılman temel eğitilmişlerin hiç değişmediğini kanıtlamaktadır.

Böyle röportajları milyonlarca insan görüyor ve duyuyor. Bu türden yayınlar çok sayıda seyircinin izleyebileceği zamanlarda yapılıyor. Televizyonun zoruyla, topluma karşı işlenen suçları güzel bir tabloymuş gibi seyretmeye alışıyorlar. Krallıca atın üstünde omuzlarını nasıl tutuyor- etkilleyici olan budur. Krallıca nöbetçi askerlere kaç para veriyor? Kaç saat maskaralık yapmak ve esas vaziyette durmak zorundadırlar? Nasıl yaşarlar? Neyi-Neden beklerler? 55 milyondan seyislere kaç para düşer? Seyislerin çocukları hangi okullara gider? Programcı neden bunları sormuyor?

Çıkarlarımızı aramayı öğreten bir okul, televizyon yayınlarını nasıl izlememiz gerektiğini göstermelidir. Öğretmenlerimizin böyle bir ders için gerekli deneyleri ve bilgileri yoksa, derslere deneyleri ve bilgileri olan kişiler çağrılmalıdır. Federal Alman Cumhuriyetinde böyle bir dersi öğretecek bilgilere sahip insanların sayısı çoktur.

Okulda olduğumuz sürece, bu dersin konulmasını istemeliyiz. Okulu bitirince, beynimizin bir kısmı bozulmuştur. Bir düşüncenin kafamıza nasıl geldiğini ne kadar geç anlarsak, bizleri işverenlerin amaçlarını gerçekleştirmek zorunda bırakan düşünceleri de kafamızdan o kadar geç atarız.

Ders programlarını öylesine değiştirmeliyiz -ki, okullarda artık şartlanmış yurttaş üretilmesin.

-
- (5) Adolf Eichmann, 19.3.1906'da doğdu. Reich Merkez Emniyet Bürosu görevlisi, Yahudi Bürosu şefi, SS Hücum Taburları Yüksek Komutanı. III. Reich'da 5 milyon yahudinin öldürülmesini düzenledi ve denetledi. 31.5. 1962'de Kudüs'te idam edildi.

Bir insanın řu cümleyi doğru bulmasını bekliyorsak: «Banka soymak, banka sahibi olmaya oranla daha zararsız bir iş-tir», ona bir banka sahibine saygı duyacak ve bir banka soy-guncusunun yakalanmasına yardımcı olacak bilgiler veremeyiz. O řu ya da bu iddiayı doğru bulacak şekilde programlanabilir. Yıllarca, hergün bir, iki ya da daha fazla saat Hamburglu bir gazete tüccarına birkaç saray, basımevleri, hanlar ve boş za-man hediye etmek için çalışanlar ve bu düşüncesizce hediye etmeyi suçlayanları döven insanlar «imā' etmek» olanaklıy-sa, o zaman yanlışları doğru sanan insanlar yapmak da çok kolaydır.

Kişi řu, ya da bu iddiayı doğru sanacak biçimde program-lanabilir, dersek, «doğru» sözüyle ne demek istediğimizi açık-lamalıyız. Biz bunu şöyle tanımlıyoruz:

Bir sürü doğru vardır. Bir iddianın doğru ya da yanlış ol-ması, çıkarımızla ilgilidir.

Büyük banker Hermann Josef Abs bir keresinde şöyle demişti: «Deutsche Bank için iyi olan, Almanya için de iyidir.» Deutsche Bank açısından sahiplerinin her zaman daha çok kazanç elde etmesi, daha çok servet toplaması ve hükümeti daha fazla etkileyebilmesi iyidir. II. Alman dünya savaşında özel odalarda zehirli gazlarla öldürülmeden önce, Auschwitz toplama kamplarında tutuklular ve savaş esirleri Deutsche Bank'ın hissedarları için çalışıyorlardı. SS merkezlerine yapılan zehirli gaz satışından, IG-Farben tekelinin kardeş şirketlerinden biri para kazanıyordu. Bu konzerne, savaştan sonra içinden BASF, Bayer Leverkusen ve Hoechst Boya Fabrikaları gibi konzerne-ler çıkardı. Auschwitz'de emek ucuzdu, yaşamak için çok az şeye ihtiyaçları vardı. Bedensel yeterliklerine dikkat etmek gereksizdi, yeterince çalışmadıklarında zehirleniyorlardı, çok sayıda yedek insan vardı. Alman askerleri, SS'ler ve Alman polisleri fabrikalara gerekenden çok tutuklu sağlıyorlardı, bu yüzden fabrikalar -kısmen Deutsche Bank'ın malı- insan konusunda cimri davranmıyorlardı. Bu Deutsche Bank için iyiydi. Almanya için de iyiydi? Büyük bankerin gazla zehirlenmediği ve gözcülerin ona dayakla ağır iş yaptırmadıkları düşünülürse, sözü doğrudur. Fabrikalar onun için bir çeşit adadır, Almanya da bu fabrikaların çevresidir. Villasının bahçesi Almanya'dır. Onun bugün de bantta durması gerekmez. Yukarda sarfettiği söz yalnızca banka ya da fabrika sahibi olan insanlar için doğrudur.

Coğumuz için Abs'in sözü yanlıştır. Bizim bankamız yoktur, hesabımıza çalışan da yoktur. Hiç bir polis ya da Federal Alman askeri bizim için insan yakalayıp hesabımıza çalışsın diye dayak atmaz. Bankerin illeri sürdüğü iddia bizim çıkarlarımıza uygun değildir.

Tüm sorunları aydınlatan ışık, çıkarımızdır. Çıkarımızı tanımazsak en kolay toplumsal ilişkileri bile anlamayız, çoğu ders saati verimsiz geçer. İnsan, olanaklarını tanımadan, çıkarlarını tanıyamaz. Aç bir insan aynı çalışmayla ayrı büyüklükte iki tür besin elde edebilirse, fakat yalnızca az olanına giden yolu biliyorsa, çıkarını tanımıyor demektir.

Zenginlik, haydutluk, savaş, kölecilik ya da emek sömürsüyle sağlanabilir...

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Olanaklar bilgilerle öğrenilir. Bizim hangi bilgilerle yapılacağıımıza karar verenler, hangi olanakları öğreneceğimize de karar verirler. Böylece, neleri kendi çıkarımız sanacağımıza da karar vermiş blurlar.

Öğretim programı düzenlenlrken düşüncemiz sorulmazsa, yabancı amaçlarda araç olmamız kaçınılmazdır.

Kendisinden nelerin gizlendiğini bilmeyen bir öğrenci, çıkarlarını tanıyamaz. O, öğretmenlerin hangi yanlışlarına karşı mücadele vereceğini bilmez. Ders programlarının hangi çıkarları gizlediğini bilmez: ders programının hangi yaşamı hasıraltı ettiğini bilmez. İnsan hiç bilmediği bir şeyi isteyemez.

Çıkarlarımızın gizlenmiş olabileceğini anlayan, onları bulma yolunda önemli bir adım atmıştır. Çıkarlar neden dolayı gizli kalmaktadır? Çıkarlar kişilere bağlıdır. «Kedinin çıkarı fare-dir» demek, «boş laf» dır.

Bakkal dükkanında bir tabela:

GÜVENE KARŞI GÜVEN

Hırsızlık anında polis çağırmamızı,
lütfen anlayışla karşılayın.

İnanç ve güven tehlikeli alışkanlıklardır. Tüm eğitimciler inanç ve güveni meziyetmiş gibi gösterirler. Eğitimciler, inanan ve güvenen iyi bir insandır derler. Din dersi de inanç ve güven alıştırmaları için konmuştur.

Güven ve inanç en büyük meziyetlerden sayıldıklarına göre, bunlar bir ihtiyaç olmalıdırlar. Nerde güvenin çok sözü edilirse, orda güvenden çıkarı olanlar da çok demektir. Güven talebi ne kadar büyükse, dolandırıcıların sayısı da o kadar büyüktür.

Bankadan borç almaya gittiğimizde, banka memurunun güvenine sığınmanın bir işe yaramadığını görürüz. Bankalar inanç ve güvene pek önem vermez. Bir insan ne kadar zenginse anlaşmaya o kadar dikkat eder. Anlaşma imzalayan biri fakirlik ya da bilgisizlik yüzünden imzalamış olsa bile, polis kuvvetiyle anlaşmaya uymaya zorlanabilir. Tüm devlet kudreti-Polis, Mahkeme, Ordu- tüccarın emrindedir: onun güven aöstermesi gereksizdir. O güven alır, ama vermez.

Toplumumuzun en kudretli kişilerinin davranışları, birincisi: güven vermenin kazanmaktan daha kolay olduğunu, ikincisi: kuvvetsizin kuvvetliye güvendiğini ve tersinin geçerli olmadığını, kanıtlar. Kuvvetli geçici olarak kuvvetsiz durumuna düşebilir, o zaman bize güvendiğini kanıtlamaya çalışır. Bazen, kuvvetli kuvvetsiz rolünü oynar.

Kuvvetliler güvenden çok kudret ve bilgisizliğe dayanmalarına karşın, hiçbir nutukları yoktur ki kendilerine bağımlı olanlardan güven istemesinler. Ailelerin çocuklarına, öğretmenlerin öğrencilerine, işverenlerin işçilere, politikacıların seçmenlere yaptıkları işte budur. Kendileri güven göstermeseler bile, kendilerine güven gösterilmesine ihtiyaçları vardır. Birincisi: güven şiddetten daha ucuzdur. İkincisi: Şiddet uygulamak için de insan gerekir. Onlar bu zorbalığın iyi bir iş olduğuna inanmalıdır. Emirlerinde böyle insanlar olmazsa, silahlar, toplar ve tanklar hurda yığınınına dönüşür.

Haksızlığın sürmesi için çok az güven gereklidir.

Örneğin bir sürü apartmanı olan bir adam kiracılardan 100 ya da 200 aileden, fazla para istediğinde bir evde oturma ihtiyacından yararlanarak zenginleşmenin doğru, bu zenginleşmeye karşı koymanın ise kötü olduğuna inanan yargıçlar, icra memurları ve polisler bulmalıdır. Konut sahibi böyle yargıçlar ve polisler bulamazsa, kiracılar istediği parayı ödemeyeceklerdir. Polis ve mahkemenin artık konut tüccarları hesabına çalışmadığını, hele ödedikleri kiralarla oturdukları evi ev sahibine birkaç kere hediye ettiklerini öğrenirlerse ona artık bir kuruş bile vermeyeceklerdir. Ortak bir sandık örgütleyip, bu sandığa yalnızca evi düzenli tutmak ve daha iyi donatmak için gerekecek kadar para alacaklardır.

Güven ve inanç bir zenginleşme sisteminin işlemesi için önemli koşullardır. Güvenen bir insan, hesaplayan bir insandan daha kolay aldatılabilir.

Bizi dolandırmak amacıyla olmayan, bizim güvenimize ihtiyaç duymaz. Neden bilgi, güvenden daha kötü olsun? Bazıları, insanlar birbirlerine güvenmezse birlikte yaşamaları zehrolur, derler. Bizim güvenimizi en çok isteyenler, bizle en az yaşayanlardır. İnsanların birbirlerine güvenle değil anlaşma-

larla bağılı olmaları, ilişkilerini hiç etkilemez. Anlaşmanın sağladığı güvenle yürür ilişkileri. Aldatılmaktan korkmalarına sebep yoktur, onların güvencesi vardır. Güvene ihtiyaç duymazlar. Anlaşma güvencesi ortak çıkarlar getirir.

Yoksulların, çıkarlarını gerçekleştirdikleri oranda, kendilerini bu sınırsız güvene terketmeleri gerekmeyecektir.

Güvenmemek, insanlığı getirir, daha doğrusu insanlık güveni gereksiz kılar. İnsandışılık inanç ve güven araçlarını kullanır. İnsandışılığa karşı mücadelede, alışkanlıkları terkedip, soru sorma ve hesaplama alışkanlığını edinmek gerekir.

Bağımlı yurttaşın askeri yoktur! Tüccarlar, yurttaş askeri, polis ve açlık zoruyla kendileri için çalıştırabilir. İnsan kuvvetsizse ve rakibin kuvveti bu kadar büyükse, kolayca inanç ve güvensizliğe sığınabilir. İnsan kendini savunamadığından, rakibin, işi en son noktaya kadar vardırmayacağını düşünür. Her gün rakibin kabalıklarına bile bile katlanmak, yani kendi kendini baskı altına almak dayanılmaz olurdu. Son Alman savaşından hemen sonra Almanya'nın her yanında, insanların birbirlerini, Hitler'in Nazilerin vahşetinden habersiz olduğuna, emrindeler tarafından aldatıldığına, inandırmaya çalıştığı duyuluyordu. Bu insanlar Hitler tarafından aldatıldıklarını kabullenmek yerine, ona güvenmeyi yeğliyorlardı. Yahudilerin gaz odalarını duş sanarak (SS'lerin onlara söylemiş olduğu gibi), son dakikalarına katlanmaya çalıştıkları bilinir-onlar da cellatlarına güveniyorlardı.

Okuldan edindiğimiz bilgilerin, çıkarlarımıza uygun düştüğünü sanmanın hayatımız üzerindeki etkisi yıkıcıdır. Derse güveneceğimize, onu incelemeliyiz. Eğitim plancılarının bizi aldatıp aldatmadıklarını bilmeliyiz. Bizi, aldatmadıklarına inandırmaya çalışmalarıyla yetinmemeliyiz. Bütün nesillere bu yolda güvence vermişlerdi. Ve bütün nesilleri aldattılar. Diyelim ki biz ayrıcalıklıyız, böyle davranmalarının nedeni ne olabilir-di?

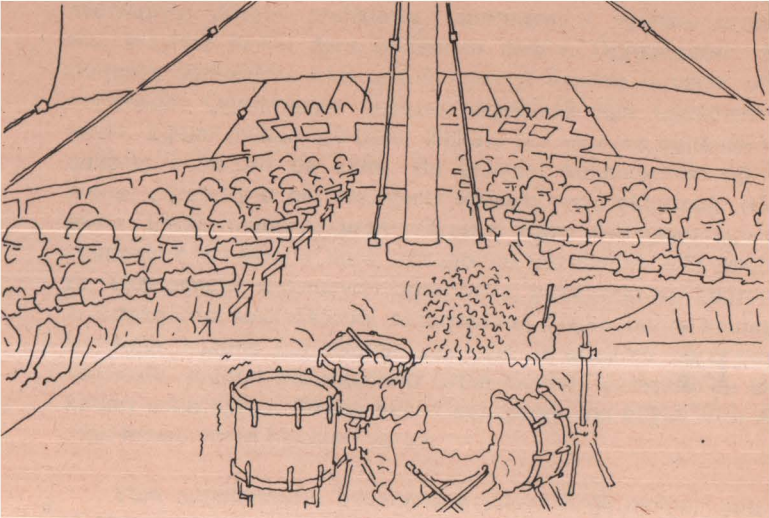
Birkaç ay önce biri, insanların güven konusunda ne düşündükleri üzerine bir anket düzenlendi. Sonuç: Yanıtlayan paralıysa güvene çok az önem veriyor, ama yoksulsa güveni önemsemiyordu

«Bu öğretiliyor da, öteki neden öğretilmiyor?» sorusuna yanıt isteyen, «öğretilenleri kim saptıyor?» sorusuna yanıt bulmalıdır.

Öğreneceğimiz konular, onları kimin seçtiğine bağlıdır. İspanyol Hristiyanları tarafından katledilen Aztekli, İspanyol okullarının ders programını düzenlemeyi çok isterdi, herhalde.

«Öğrendiklerimizi kim saptıyor?» sorusuna verilecek yanıtı, eğitim sonuçlarına bakarak çıkarabiliriz. Eğitimcilerle sormaya gerek yoktur. Eğitimcilerimiz de bizim gibi, aynı yöntemle ve aynı bilgilerle «imal edilmişlerdir»

«İnsan bilgisi şimdi, her on yılda bir iki kat artıyor» diyor bazı bilginler. Ders programı hazırlanırken sonsuz seçme olanakları vardır. Bir ders programı hazırlayan vereceği bilgileri özenle seçmelidir. Yapacağı seçim, ders saatleriyle ve çıkarlarıyla ya da kendi çıkarına bildikleriyle kısıtlanır. Çıkarların yönlendirmediği bir eğitim var mıdır? Çıkar peşinde olmak, belirli bir şeyi istemektir. Belirli bir şey istemeyen eğitim olmaz. Bizler bu belirli şeyleri yapmak ya da yapmamak doğrultusunda eğitiliriz. Bu, bizim bazı bilgileri almamız, diğerlerini de almamamızla sağlanır. Yapmamız ve yapmamamız gereken şeylere göz atarsak eğitim planıcısının kim olduğunu ortaya çıkarırız. Yalnızca, yaptıklarımızın ve yapmadıklarımızın kime yaradığını araştırmamız yeter.

Zenginlik arttıkça onu koruyan mekanizma da karmaşılaşır!

Ekonomiden kaynaklanmayan hiç bir toplumsal görünüm yoktur. Bir halkın ekonomisi şiirini, müziğini, evlerini, şehirlerini, yatağa kadar tüm gündelik hayatını etkiler. Ekonomik olguların ve sonuçlarının, tüm yaşamımızı «özel» bölümlerine dek biçimlendirmesine karşın, okulda ekonomik işleyişi öğretmezler. Çıkarlarımızla böylesine ilintili olan bir dersin büyük bölümü gizli kalır. Öğretmenlerin ekonomik konulardaki bilgisizliği en az öğrenciler kadardır. Burada, eğitim plancılarımızın kimler olduğu konusunda, bir ipucu var.

Hamburg'ta bir «Okul Yardımlaşma Derneği» bulunur. Bu dernek öğrencilerden para sızdırmak isteyen bankalara bir anlamda yardımcı olmaktadır. Derneğin birçok üyesi, eğitim müdürlüğü görevlisidir. Bu kişiler bankalara yatırmak için, öğretmenlere, öğrencilerden ders saatlerinde para toplattırırlar. Bankalar bu parayı başkalarına borç olarak verir ve karşılığında faiz alır. Öğrencilerin paralarından elde ettikleri kazancı bir kısmını öğrencilere geri verirler. Başka şehirlerde de «Okul-Yardımlaşma Derneği» benzeri kuruluşlar vardır.

«Okul Yardımlaşma Derneği», eğitim müdürlüğü görevlileri aracılığıyla düzenli aralıklarla, öğretmenlere «güncel ekonomik olaylara ilişkin ders bülteni»ni dağıtır. Öğretmenler bu bültenle öğrencilere ekonominin işleyişi üzerine birazcık bilgi vermelidir. Öğretmenler ekonomi öğretmek için eğitilmemişlerdir. Eğitim müdürlüğü bunu dikkate alır ve ders bültenlerine çalışma bültenleri de ekler. Bu çalışma bültenlerinde öğretmene, öğrencilere her ekonomik konuyu nasıl okutacağı gösterilir. Eğitim müdürlüğünün şefkati o kadar ileri gider ki, öğretmenlere örneklerle kara tahtaya ne yazacağını bile gösterir. Ekonomiden anlamayan öğretmene, şirketlerin en kudretlisi bankaların söylediklerini aktarmaktan başka bir iş kalmaz. Bankalar kazanç piramidinin tepesidir: İşverenlere borç para vermekle, onların kazançlarına ortak olurlar. Zamanla bu şirketleri satın alırlar. Birçok büyük konzernde, en büyük Batı Alman bankalarının hisseleri vardır.

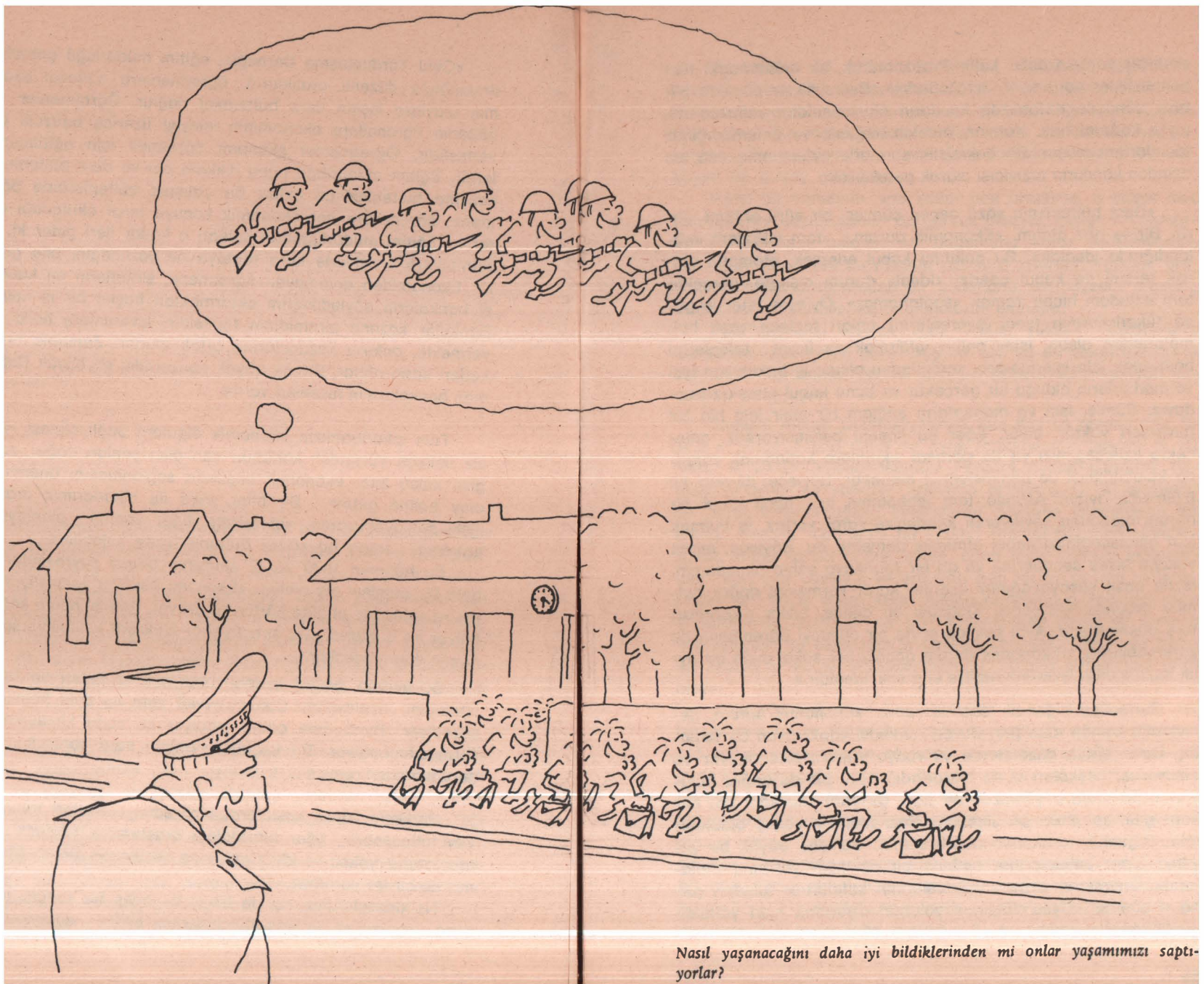
Tüm çıkarlarımızın ekonomik olgulara bağlı olması -yetersiz iletişim yüzünden konunun can alıcı yanları çoğu zaman gizli kalsa bile- ekonomik bilgilerin sağlanmasını önemli bir olay haline getirir. Bir bilgi, ders ile çıkarlarımız arasında ilişki sağlayamıyorsa, yetersizdir. Eğer eğitimi planlayanları arıyorsak, onları bu «Ders Bültenleri»nde bulabiliriz.

Bu bültenin 1970 yılı 5. sayısının birinci sayfasından rasgele bir cümleyi ele alalım: «Ekonomi büyüyor (genişliyor), ücret ve aylıklarla birlikte kârlar da artıyor, tam istihdam sağlanabiliyor ve bunların yanı sıra fiyatlar istikrarlı kalabiliyorsa ekonomik durum idealdir.»

Bu metnin, bizlere neleri yaptırmak ve neleri unutturmak istediğini, inceleyelim. Cümle, zevkû sefa ile dolu koşullardan söz ediyor. Bunu öyle çabuk yapıyor ki, çoğu kimsenin soru sormasını önüyor. Bu koşulları, ancak soru sorarak somut durumlara indirgeyebiliriz.

Herkesin yanlış koşullardan sözeden cümleleri tanıma deneyi olmayabilir. Eğer bir iddiayı araştıracak bilgimiz, ya da araçlarımız yoksa ve iddia mantıkla çözülecek gibi değilse, deney de bir işe yaramaz.

Ne deneylerimiz, ne de bilgimiz yanlış bir koşulu tanıma-mıza yetmiyorsa, ihtiyac duyduğumuz bilgileri edinmede ve-

Nasıl yaşanacağını daha iyi bildiklerinden mi onlar yaşamımızı saptıyorlar?

rimli bir yöntem daha kalır. Pratik olarak, bir anlatımdaki tüm belirsizlikler soru sorarak çözülebilir. Belirsizlikler böylece bilgiye dönüşür. Kafamızda kanıların oluşmasından yalnızca bilgiyle korunabiliriz. Kanılar, incelememediğimiz ve anlamadığımız iddialardan oluşur. Bir belirsizlik sorularla aydınlanmıyorsa, en azından kanıların tasavvurcusu olarak gereksizdir.

«Ders bülteni»nin sözü geçen cümlesi bir sürü anlamı içerir. Birine göz atalım. «Ekonomik durum,... tam istihdam sağlandığında idealdir». Bu anlatımı kabul edersek, otomatik olarak tersini de kabul ederiz: «ideal» durum dışında, gerçekte tam istihdam hiçbir zaman «sağlanamaz». Öyleyse ister iş gücü tüketicilerinin (yani işverenlerin) onları fazlaca yaşlı bulmalarından olsun, ister onları yıldırma ve ücret taleplerini bastırma için işlerine son verdiğinden olsun, iş bulamayan işçi ve memurların olduğu bir gerçektir ve bunu kabul etmek zorundayız. Cümle, işçi ve memurların sağlam bir gelir için hiç bir güvenleri yoktur, diyor. Eğer bu koşulu benimsiyorsak, gelecekte ezileceğimizi ya da parasal sıkıntılara katlanmak zorunda kalacağımızı da benimsiyoruz demektir. Böylece, diyoruz ki: Ezilmemiz iyidir. Aslında tam istihdamın hak değil ideal bir durum olduğunu söyleyerek kendimize zarar veririz. İş bulmak için dileneceğimizi kabul etmemiz demektir bu. Böylece, miras yoluyla hisse senetlerine ya da bir fabrikaya sahip bir adamın, bizim nasıl yaşayacağımız üzerine karar vermesini doğru bulmak zorunda kalacağız. Kısacası bu cümle, bizim çıkarımıza ters düşmektedir. Aynı şekilde şöyle bir cümleyle öğrenmeye de zorlanabiliriz: «Ekonomik durum ancak, her sekiz ayda bir aylık kazancımızı işverene hediye edersek, idealdir.»

Sarfedlien diğer bir söz de şudur: «Ekonomik durum, genişlediği zaman idealdir». Bu açıklanması yapılmayan bir iddidir. Bunu bütün gazetelerde ve radyo yayınlarında okuyor ve dinliyoruz. Başkaları bunu tekrarladığı için, biz de doğru buluyoruz. Bu iddia beynimizde bir kanı geliştirir. Bu kanı da, her kanı gibi, sorularla çözülebilir. Bazı iddialar yanlış oldukları için, çoğunluk tarafından doğru sanılır: Bunların büyük bir yayılma alanı bulmalarının nedeni, bir azınlığın yararına olmalarıdır. İnsanların çoğu, düşüncelerinin kafalarının içinden çıktığını sanırlar. Oysa düşünce yolunun dışarıdan içeriye yönlendirilmezler.

Bu anlatım da, farkına varmadan, bilincimize çeşitli varsayımlar taşır. Bu varsayımlardan biri bizleri, daha çok mal üretmenin ve daha çok hizmet etmenin yararlılığına inandırmak ister. Oysa bu yararlı olduğu kadar zararlı da olabilir: bu, yaratılan ürün ve hizmetlerin niteliğine bağlıdır. Kısacası bu varsayım da birşey açıklamıyor.

İkinci bir varsayım, «ne kadar çok üretilirse, o kadar çok tüketilebilir» düşüncesidir. Bu gerçek olsaydı, işçiler ve memurlar ürettiklerinin kullanım ve dağıtımına karar verebiliyorlar, demek olurdu. Oysa bu yöntem yasalara aykırıdır. Yasalar, üreticilerin emek ürünlerinden bir bölümünü, sermayedâr denilen, üretim yerleri sahiplerine bırakmalarını emreder.

Fabrikalardaki olaylar, «çok üretim yüksek tüketimdir» iddiasının, -söyleyene göre- boş bir söz ya da yalan olduğunu kanıtlıyor. Lafazanlar önemli olguları görmezlikten geliyor, yalancılar da gizliyor.

Federal Alman Cumhuriyetinde tüm işçi ve memurların % 34'ü kadındır. Fakat ücret ve aylık toplamındaki payları % 34 değil % 24'tür. Wiesbaden'deki Federal Alman İstatistik Bürosu, erkekler ve kadınlar arasında ortalama % 40 oranında bir ücret farkı olduğunu bildiriyordu. Öyleyse işverenlerin bir erkeğe ödediği 1000 mark bir kadına ödediği 600 markın karşılığıdır. Buna karşın birçok kadın, daha fazla ödenen erkeklerden, daha çok çalışıyor ve üretiyor. Batı Alman gazete haberlerinden biri şöyle diyor: «Batı Alman radyosunun yayınına göre Westfalen'de doktorlar bir dizi muayeneden sonra şu sonuca varmışlardır: 10 sene bantta çalışan kadınlar, ruhsal ve zihinsel olarak o kadar körelmişlerdir ki, onlarla evlenmeye değmez».

Kendi de birkaç ay Batı Berlin'de Bosch fabrikasında çalışmış olan yazar Peter Schneider, deneylerini şöyle anlatıyor: «15 yıldır bantta çalışan bir kadın, bu yıl öyle bir sinir krizi geçirdi ki, 3 ay çalışamadı,... Başka biri her yıl, birkaç haftalık bir sinir tedavisinden sonra işe başlar başlamaz yinelenen sinir hastalığına tutuluyor... Şirket yaşlı ve çalışamaz durumdaki kadınları normal ücretin altında bir ücretle kalite kontrol bölümüne atar... Kadının, erkeğin yanında oturup onunla aynı işi yaptığı olur. Kadın olduğundan ceza olarak aynı iş için 1 mark daha az ücret alır. Kadınların gerçek ücretleri erkek ücretlerinden ortalama 1,20 mark daha düşüktür. Ay ortalamasına göre 10 yıl-

dan fazla çalışan kadınlar bile, net 500-600 markın üstünde ücret alamazlar. 10-15 yıl sonra ustabaşı durumuna «yükseldiklerinde», 40 mark fazla alırlar. Parça başı ücret alanların saniyenin 100 de biri üzerine ayarlanmış bir sisteme göre daha az ücretle çalışmak zorunda olmalarına karşın, saat başı ücret alanların, yaptıkları işi daha çok ücret karşılığında ve istedikleri şekilde ayarlayabildiklerini düşünürsek, kadınların uğradığı bütün haksızlıklar aydınlanır. Bir kontrol bölümünde kadınlar için parçabaşı iş sistemi kaldırıldığında, teşekkür olarak günde 80 adet darfilm kamerası (sekiz ya da onaltı mm'lik film için) fazla üretiliyordu. Erkekler ise aynı işten 30 tane üretiyorlar ve günde 6 kez ara veriyorlardı».

Böyle genişleyen bir ekonomi, kadınların şiddetli sömürülmesinde hiç bir şey değiştirmez. Çalışan kadınların durumu daha çabuk ve daha fazla üretmeleriyle değişmez.

Diyelim ki, genel üretimin yükselmesi herkese, kadınlara yapılan haksızlığı benimsetecek ölçüde, büyük bir fayda sağlasın. Böyle bir kazanç insanlara daha çok kullanım aracı versin. İkinci bir fayda da ürünlerin ucuzlaması olsun; bilindiği gibi bir şey ne kadar çok üretilirse, parça başına yapılan masraf daha azalır. Peter Schneider, yazısında çoğunluğu daha fazla kullanım aracıyla donatmanın, bir takım malların diğerlerinden daha fazla üretilmesine bağlı olmadığını gösteren bazı özelliklerden söz ediliyor. «Bakıldığında aynı gibi gözükən bujilerden, 100 ayrı çeşit yapılır. Çoğunun vida dişleri, anahtar uzunluğu, mahfazası, kontağı önemsiz denecek kadar değişiktir, 100 tanesinden yalnızca 30'u elektrik ve mekanik olarak farklıdır. Usta bu çeşitliliği bana şöyle açıklıyor. «Her müşterinin değişik bir isteği vardır. Otomobil şirketleri tek bir tip üzerinde anlaşılamazlar».

Öyleyse üretiminin yarısı bile otomobillerin ve otomobil alıcılarının teknik ihtiyaçlarını değil, otomobil kapitalistlerinin satış ihtiyaçlarını karşılıyor. Otomobil antenleri bölümünde, saçma sapan bir üretimle ilgili başka bir örnek gördüm. Orada, birkaç tezgâhta otomobil antenlerini bir düğmeye basarak dışarı çıkarmaktan başka hiçbir işe yaramayan elektrik motorları üretiliyor. Böyle bir motorun fiyatı 200 mark. Şirket her gün bunlardan 150 tane üretiyor. İşçiler, emeklerini boşa harcayan, özellikle yıkıcı ürünlere, bir sürü örnekler verebilir.

Starfighter için kısa dalgaları belli bir doğrultuya yönelten istasyon düzeni, Federal Alman ordusunun kamyonlarının bujileri, Federal Alman korunmasında kullanılan telsiz telgraf araçlarının yapımı da işte böyle örneklerdir. 8 ya da 16 mm'lik kameraların dışını parçalamadan onaramama hilesi de bundandır».

Birkaç yıl önce New York'ta basımevi işçileri 80 günlük bir grev yaptılar. Bu sürede New York şehrinde aşağı yukarı hiç bir gazete ve dolayısıyla da ilan çıkmadı. Bu grevin sonuçlarından biri de, dükkan sahiplerinin milyarlarca marklık satış kaybından yakınması oldu. İnsanlar bu seksen gün boyunca satın almadıkları eşyalara hiçbir gerek duymamışlardı.

Bu, insanların reklam yoluyla ihtiyaç duymadıkları şeyleri almaya itilmelerinin tek kanıtı değildir. 1970'de Batı Almanya'da işverenler reklama yaklaşık 18 milyar mark yatırmışlardır. Aslında reklamın büyük bir bölümü zaman, işgücü ve gereç israfıdır. Reklam bizde üretimden sayılıyor. Genişleyen bir ekonomide, savrukluğun bu biçimi de «genişleyecektir».

İnsanları, belli eşyalara ihtiyaç duyduklarına inandırmak bu denli güç olduğuna göre, üretim neden arttırılsın? Reklam onların parçasını bırakır bırakmaz, daha az satın alıyorlar. Şimdi bile bir sürü yararsız mal üretiliyor. Bunların tek yararı, onları üreten fabrikatörün zenginleşmesidir. Yararlı mallar ise yeterli oranda üretilmez.

Tüccarlar, ancak Federal Alman Ordusunun masrafı oranında bir reklam harcamasıyla satabileceklerinden daha da fazla mal üretmelerine karşın, gene de hiç bir şey ucuzlamaz. Her yıl daha çok mal üretiyorlar; her yıl daha yüksek oranda bir satış yüzdesi bildiriyorlar. Buna karşın fiyatlar yükseliyor.

Ekonomi teorisyenleri bize durmadan ne kadar çok üretirsek, mallar o kadar ucuzlayacaktır, diyorlar. Bu doğrudur, fakat malların yalnızca üretimi ucuzluyor, satışı değil. Fabrikalarda işçiler gayretle ve sağlıkları pahasına, yükselen fiyatlar karşısında üretime devam ediyorlar. Ne kadar çok üretirlerse, ürünleri o kadar pahalıya satılıyor. Ekonomik «genişleme»nin bu en önemli iki kazancından biri, yani düşük üretim fiyatları işverenlerin cebine akıyor.

Bize üretim arttıkça fiyatların düştüğünü söyleyen kumarlılar, suçlamamız üzerine şu açıklamada bulunurlar: Evet, fiyatlar, insanlar bu kadar çok satın almasalardı elbette düşecekti. Şu an için, fiyatların üretim yükseldikçe düştüğü kanıtı doğru değil, ama şu kanıt doğrudur: Fiyatlar, insanların üretimi artan malların yalnızca bir bölümünü satın almaları koşuluyla ve üretim yükseldikçe düşer; malların bir bölümü satılmazsa, fiyatlar düşer. Demek ki şimdi ekonomi - bu ne demeye geliyorsa - insanların daha çok satın alabilmeleri için genişlemelidir; işte, teori yine karşımızdadır.

Teori şunu da söylüyor; «Talep artışları fiyatları yükseltir». Oysa fiyatlar taleplerle değil, tüccarlar tarafından yükseltilir. Satıcı alıcı bulduğu sürece fiyatları yükseltir. Bu, tüccarların halka şantaj yapmasıdır: Çoğu eşya ve hizmetten, pahalılaşırsalar da vazgeçmeyiz.

Fiyat artışlarının açıklanmasına ilişkin çok sık kullanılan bir başka kanıt da şudur: ücret ve aylık arttırımı talepleri, üretim masraflarını yükseltiyor. Bu kanıt inandırıcı gelebilir, çünkü tek başına bakıldığında, doğrudur. Fakat eşya üretiminde ücret ve aylıklardan başka masraflar da olur. Diğer masraflar yaklaşık 3 misli daha fazladır. 1965 yılında 100 marklık bir endüstri maliyetinde, ücret ve aylıkların payı 26,44 mark tutuyordu. 1970 yılında ücret payı 24,30 marka düştü. Bu beş yılda ücret ve aylıkların artmasına karşın, ücret payı 1970'de daha azdı. Doğal olarak işçi ve memurların ürettiği malların değeriyle karşılaştırma yapıyoruz. Başka deyişle: gelirleri artmıştır, fakat işveren için yaptıkları iş daha hızlı artmıştır. Kârlar ücret ve aylıklardan daha hızlı artar. Ekonomimiz «genişliyor», işçiler daha çok mal üretiyor, bu mallardaki ücret payları düşüyor, buna karşın fiyatlar yükseliyor. Kendi çıkarlarımızı bulmamız için şu cümlelerin ne demek istediğini tam olarak anlamamız çok önemlidir: Ucuza çalıştır, pahalıya sat.

Az ücret gıaeriyle yüksek fiyat, bu somut bir olgudur: İşçiler her ürettikleri mal karşılığında daha az ücret alıyorlar, fakat bu malı satın alırken daha çok para ödüyorlar. İşçilerin zaman zaman daha yüksek ücret almalarıyla ya da zamanla çok şey satın alabilmeleriyle de bu olgu değişmez. Değişmez olan şudur: Emek ürünlerinin değerli işçi gelirlerinin değerinden daha hızlı artıyor. Her saatte işverene bıraktıkları malların değeri

ri, ücretleri karşılığında satın alabilecekleri malların değerinden daha hızlı artar.

İşçiler her zaman, tükettiklerinden daha çoğunu üretirler.

Bütün zenginlikler yalnızca yoğunlaşmış emektir. Altın kendiliğinden çıkmaz. Güzel çam ormanı bile, ağaç gövdelelerini kullanışlı biçime —kalas, çita mobilya— sokacak işçiler yoksa, kıymetsizdir. Çok parası olan biri, para kendisine emeğin yarattığı ürünler üzerinde bir hak tanıdığı için zengindir. Emeğin ürünleri üzerinde hak sahibi olmasaydı, zengin olmazdı.

Eğer işçiler ve memurlar, gece gündüz tükettiklerinden fazla emek veriyorlarsa, kendileri için tüketmedikleri bu emeğin karşılığını bulup ortaya çıkarmak mümkün olmalıdır. Devamlı olarak aldıklarından daha çoğunu verdikleri gerçekse, bu fazlalık herhangi bir yerde bulunmalı, banka hesabı, özel uçak ya da fabrika biçiminde kanıtlanabilir olmalıdır.

Batı Alman halkının servet dağılımı, işçilerin emek ürünlerinin nereye gittiğini gösterir. Daha 1960'da ailelerin küçük bir oranı yani tüm aile bütçelerinin % 0,1'i tüm Batı Alman özel servetinin % 14'üne sahipti. Servetin % 35'i halkın yalnızca % 1,7'sinin elindeydi. Tüm özel serveti değil de işletme sermayesini, yani fabrika ve şirket biçimindeki serveti ele alırsak halkın % 1,7'sinin payı % 70'e sığar. Bu, tüm Batı Alman üretiminin % 70'i halkın % 1,7'si tarafından denetleniyor demektir. Gerçekte oran daha da azdır, çünkü büyük hisse senetleri sahipleri ya da büyük fabrikatörler çalıştıkları firmaları ve küçük şirketleri de denetlerler. Kendilerini savunmak olanağından yoksun küçük hissedarlar, büyük hissedarların isteklerine boyun eğmek zorundadırlar. «Süddeutsche Zeitung» gazetesi 20-21 şubat 1971'de şöyle diyordu: «Son altmış yıldır yaklaşık 160.000 kişi hisselerin ve kıymetli evrakların % 90'ına sahiptir.» 160.000 kişi Batı Almanların % 0,3'ü bile değildir.

Üretime egemen olan, yaşamın tüm alanlarına egemendir. Bu yüzden diğer servet biçiminin de nasıl dağıtılacağını o saptar. 1950 yılında tüm ulusal servetin yaklaşık % 49'u (Beylediye, köy federal devlet servetleri de içinde) işçilerin, memurların, rantiyeler ve emeklilerin mülkiyetindeydi. Onbeş yıl son-

ra bu oran % 20 bile değildi. Bundan televizyon, çamaşır makinesi, ocak v.b. gibi kullanım araçlarının tutarını çıkarırsak, çalışarak geçinmek zorunda olanlara % 9'u bile kalmaz.

Kudretli bir azınlık yalnızca işçilerle memurları, rantiyeler ve emeklilerle sömürmekle yetinmez. Küçük esnafın durumu onlardan daha parlak değildir. 1969 yılında esnafın % 55,5'i ayda 1200 marktan az bir gelir sağlamıştı (çiftçiler dışında).

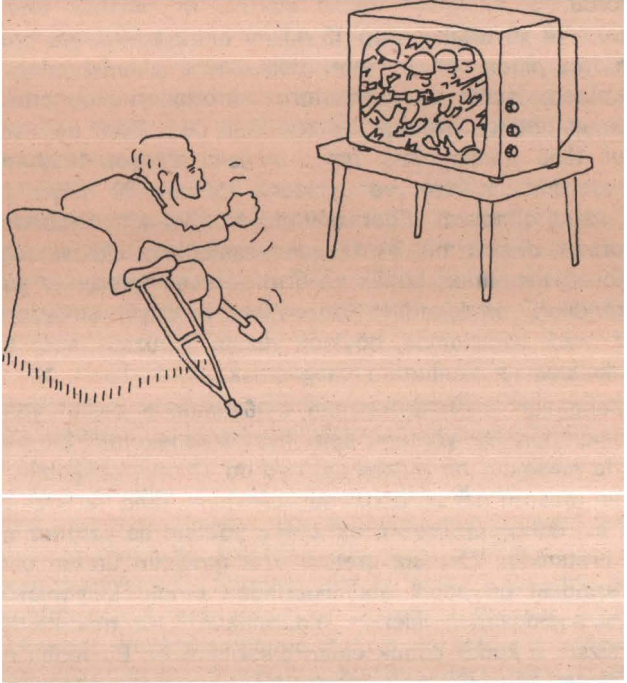
Basın, okul, kilise, televizyon ve radyonun sürekli ürettiği kanılardan en yedi canlisi, bir yere bağımlı olarak çalışanların sömürülmediği kanısıdır. İşçi ve memur sanki kendileri işin içyüzünü daha iyi biliyorlarmış gibi, ümitsizlikten kaynaklanan bir azımla sarılır bu kanıya. Bu kanı öylesine ödünsüzdür ki, paylaşmayanlara zarar getirir. Akıllı bir aydınlatıcı, dinleyicilerin dikkatini ve sempatisini kaybetmemek için (ya da kendi sağlıklarını) genel konuşmalarda «sömürü» deyiminden kaçınır. Yalnızca sayıları belirtmek ve kararı dinleyicilere bırakmakla yetiniyor; sayıların Federal Alman Cumhuriyetinin Bankalarından edinilmesi de önemlidir.

Artık sömürü yoktur kanısı, bir düşünce yanlışından kaynaklanıyor. Kanılar, refah olan yerde sömürünün olamayacağına inanıyorlar. Onlara göre sömürülmediklerinin başka bir kanıtı da durumlarının gayet iyi olduğu kanısıdır. Durumu böyle kabul etseler de, iyi olup olmadıkları yine de tartışılabilir.

Bir insanın sömürülüp sömürülmediğinin, bu konuda duydukları ve düşündükleriyle hiç ilgisi yoktur. Birisinin sömürülüp sömürülmediği, yalnızca başkalarını zenginleştirmek zorunda olup olmadığıyla, ölçülebilir. Başkalarını zenginleştirdiğinin farkında olmasa, ya da buna inanmak istemese de, o sömürülmektedir. Durumunun bilincinde olan köle, yarı köleden üstündür. Ama hayatından hoşnut köleler de vardır.

Bu kitap yazıldığı sıralarda, bir Batı Alman işçisinin saat başı ürettiğinin ortalama değeri 20,32 marktı. İşveren ona ortalama 20 marktan -yine ortalama olarak- 5,37 mark ücret ödüyordu. İşçi bu paranın bir bölümüyle de vergilerini veriyordu. Bazı işçiler ise aldıkları ücretin on katını üretmektedir.

İşçi her saat, aldığının onbeş mark daha fazlasını üretir. Memurların durumu da farklı değildir. Bu artık değerlin nereye

Gazeteler ve radyo T.V. kurumları intihar yollarını gösteriyor...

gittiğini gördük. Genel üretim giderleri oranlamasında, ücret ve aylıkların payının nasıl azaldığını gördük.

«Ücret ve aylıkların payı azalıyor» diyen, yani iş gücünün üretim içindeki rolünün azaldığını savunan kişi efendilerin dilinden konuşuyordu. Bu kamuflej dilli «işçiler ve memurlar, daha fazla saat karşılıksız çalışsın, büyük patronlara hediyeler ettikleri pay da her yıl artsın», demek istiyor.

Bu, resmi sayılardan açıkça ortaya çıkıyor. Ücret ve aylıkların net tutarı 1965 yılında 168,5 milyar marktı; meslek sahiplerinin aynı yılda sağladığı değerlerin toplamı -gayri safi sosyal hasıla diyorlar- 460,4 milyar marktı. 1969 yılına dek ücret ve aylık tutarlarının net toplamı 206,7 milyar marka yükseliyordu, gayri safi sosyal hasıla toplamı ise 601 milyara. Başka türlü söylemek gerekirse: 1965'te işçi ve memurların net geliri, gayri safi sosyal hasılanın % 36,6'sını, dört yıl sonra ise (işçiler ve memurlar çoğaldığı halde) yalnızca % 34,ünü oluşturuyordu.

Bu fark yuvarlak hesap 13 milyar mark eder. Aynı araştırmada dört yıldan daha da geri gidilip, 1950 yılının sayıları karşılaştırılırsa, işçiler ve memurların yarattıkları değerlerdeki paylarının gittikçe azaldığı, açıkça belli olur. Eğer her işçi ve memur 1950 yılında aldığı payın aynısını alsaydı, 1969 yılı ile karşılaştırdığında ücret ve aylıkların toplamı 50 milyar mark daha fazla olmalıydı. Eğer eğitimcilerin ve kitle haberleşme araçlarının, demokratik bir ülkede yaşadığımız iddiası doğruysa, işçiler, memurlar, küçük ve orta dereceli işverenler şu kararı kendileri vermişlerdir. Konzernlere ve büyük şirketlere 50 milyar mark bağışlamak, böylece yüzme havuzları, spor tesisleri, klinikler ve okullardan vazgeçmek.

Zenginler emek ürünlerinin bölüşümünde çeşitli yöntemler kullanırlar. Bir yöntem, aşırı fiyat istemeleridir; bir başkası fazla mesaidir (bir makinede 8 ya da 12 saat çalışabilir, makinenin masrafı her iki durumda da aynıdır, ama 12 saat çalıştırıldı mı, daha çok üretir); bir başka yöntem de yararsız eşyaların üretimidir. Yararsız üretim, özel girişimin üretim araçları üzerindeki en sapık etkinliklerinden biridir. Milyonlarca iş saatini saçmasapan işlerle öldürmektir. Bir mal ne kadar yararsızsa, o kadar çabuk elden çıkarılmalıdır. Bir malın elden çıkarılması, satın alınması demektir. Bir malı satın almak, iş gücü vermek demektir. Kaçmaz naylon çoraplar tipik bir örnektir:

Kadınlarımız her üç günde bir yeni çorap-almak zorundadır. Bu anlamsız masraf için kadınlar ya da kocaları çalışmak zorundadırlar. Fakat çoğu için çalışmak çalışma saatinin bir bölümünü işverene karşılıksız vermek demektir. Toplumsal sağduyunun erişilmez simgesi hiç sönmeyen ünlü ampul beynimizde vanmıştır. Kullanım araçlarının da durumu aynıdır.

Büyük endüstri 'konzernlerinin laboratuvarlarda-ödediğimiz vergilerle kurulan okullarda öğrenim görmüş- bilginler, fabrikalarda mühendislerin kullanım araçlarının dayanıklılığını azaltmasına yarayan yöntemler geliştirirler. Uygun şekilde geliştirilmiş maden alaşımlarıyla bir aksın, bir vidanın, bir yayın ya da bir motorun ömrü kısaltılır.

Uzay araştırma komisyonu yöneticilerinden biri, bir süre önce, 100 yıl boyunca onarım istemeyen otomobiller üretmenin, sorun olmadığını söylemişti.

Dayanıklılık artık daha fazla azaltılamayınca, önemsiz değişikliklerle kullanım araçlarının biçimi «eskittir», Bunun örneklerini otomobil sanayiinde her yıl görüyoruz. İş gücü savurganlığının en küçük yedek parçalara kadar nasıl yayıldığını gördük. Yığınlara zorla kabul ettirilen başka bir savurganlık ta, reklamdır. İşçiler her yıl 300 milyon marklık sigara ve alkol reklamı için çalışıyorlar.

Şu günlerde (Mart 1971) Batı Alman gazetelerinde şöyle bir ilan çıkıyor: «Rakipsiz Persil-Beyazı'nın altın tacını kazanın. Değerli taşlarla süslü som altından yapılmış altın tacı Persil-Kampanyasının en parlak ödülüdür. Değeri: tam 30.000 -mark... Rakipsiz Persil-Beyazında göreceksiniz: Yalnız Persil % 100 Persildir».

Bu ilan, okullarımızda ne dolaplar döndürdüğü açıkça gösterir. İnsanlığa yakışan bir eğitimden geçseydik böyle bir ilan çıkamazdı. Açıkça bir koyun sürüsüne yöneltilen bu metnin yayınlanması, herhalde bir milyon marktan fazla tutmuştur-buna çamaşır tozu kampanyasında dağıtılan 135.000 mark da girer Müşteriler altın tacı, çamaşır tozu fabrikası çamaşır tozu üretiyor diye kazanmaktadır. Müşteriler bu parayı çamaşır tozu satın alırken ödemişlerdir. Fabrikatörler bu emek ürünlerini, işçiler açısından son derece zararlı bir biçimde kullanırlar. Eğitim, tüm toplumsal alanlarda yığınla ihtiyaç varken, emeğimizin böylesine savrulmasını itirazsız kabullenmemize hizmet eder. Bu ilana gösterilecek doğru tepki, halkın bu şirketin çamaşır

tozlarını boykot etmesi olurdu. «Yalnız Persil 100 % Persildir» Cümlesi «Yalnız bu % 100 baktır» cümlesiyle eş anlamdır.

Yeterince eğitim kuruluşları, hastaneler, kreşler, ihtiyaç yurtları, tiyatrolar, evler bulunmamasının (Federal Alman Cumhuriyetinde yaklaşık bir milyon yersiz yurtsuz ve gecekondular da oturan insan vardır), yaşadığımız çevrenin temiz olmamasının nedeni, iş gücümüzün (ömrümüzün) ve hammadde kaynaklarımızın (kömür, petrol, gaz-toprakdan çıkan herşey) planlanmış israfıdır.

Bugün işçiler ve memurlar birkaç yıl öncesinden daha fazla çalışıyorlar: 1969'da sanayide ortalama haftalık çalışma süresi 1967'den daha fazlaydı-yani çok yüksek bir çalışma saati. İşçilerin bütün yarattıklarına karşın, Federal Alman Cumhuriyetinde her yıl yüzlerce insan (fabrikatörler değil) suni böbrek yokluğundan ölüyor- boşa harcanan emek ürünlerine yalnızca küçük bir örnek. - Fakat yeterli kadar kürk ve mücevher, özel uçaklar ve yatlar, özel şatolar ve villalar, milyonlarca ton gereksiz paketlenme gereçleri, hurda demir yığınları ve reklam var. Emek, zenginlerin elinde para ve kudrete dönüşürken, çalışanların elinde çöp olur. İnşa edilmeyen her genel yüzme havuzu, bir milyonerin villasına; yeni margarin ambalajları üreten bir makınaya ya da ödüllü bir çamaşır tozu ilanına dönüşür.

İşçiler şimdiye dek, yeterli sayıda suni böbrek için ihtiyaç duydukları, emeklerinin bu bölümünü kendi denetimleri altına alamadılar. Eğer ekonomi bu koşullarda «genişlerse», insan dışılık ve sömürü de genişler. «Ekonomik durum, ekonomi genişleyince idealdir» cümlesi yanlıştır. Bu söz, bağımlı yurttaş üretme aracıdır. Bu cümle de çıkarımıza uygun değildir. Efendilerin dilindendir.

Fakat şimdiye dek sözünü ettiğimiz iddiaların en şaşırtıcısı şudur: «Ekonomik durum,... kârlar arttığı zaman idealdir.» Ama çıkarlarımız dile gelecek olursa bu cümle şöyle der: «yaşamımızın, giderek artan bir bölümünü, bizi hiç ilgilendirmeyen birkaç kişi için karşılıksız çalışarak geçirdiğimiz zaman mutlu olabiliriz.» Halkla alay eden bu sözde bilgiler, diğerleriyle birlikte bilimsel bir saptamaymış gibi beynimize sokulacaktır. Çoğunluğumuz kendini, çocuklarını ve eşlerini ücret ya da aylıkla geçindirmektedirler. Çok azımız adam çalıştıyoruz. İşçi ve memurlar kâr etmezler.

Neden kâr peşinde koşmak zorundaymışız? Neden başkaları için boşuna çalışmak isteğinde olalım? Bizden böyle bir istek beklemek belli ki gariptir, fakat eğitimcilerimiz bundan başka birşey yapmaz. Bu, insanları yabancı isteklere alet etmenin ne denli kolay olduğunu gösterir.

Eğitimcilerin kâr olarak nitelediklerini, biz daha az çalışma süresi, daha faydalı kullanım araçları, daha güzel ve büyük evler, daha sağlıklı bir çevre ve daha güzel eğlenceler biçiminde değerlendirebiliriz. Baştan beri sözünü ettiğimiz cümle de, belli bir biçimde eşekçe davranmamıza hizmet eder. Çıkarmıza uygun değildir o. Bu sözü ders programından atmalıyız.

Eğer eşek bir dolabı döndürerek tarlayı suluyorsa, böylece kendi yaptığı iş ve sahibinin yaptığı işle daha büyük değerler yaratılıyorsa, eşeğin yeni oluşan bu değerler üzerinde hak sahibi olduğu hiç kimsenin aklına gelmeyecektir. Yalnızca dünyadan habersiz tımarhanelikler ve köpeklere vizon mantolar satın alan dell kanlar bu eşeğe saman yerine sünger yataklar şererlerdi. En hoşgörüsüz ahlâkçı bile, eşeğin yarattığı değerli, sahibinin almasını doğru bulur. İsa bile eşeği taşıyacağına üzerine binmiştir. Eşeğin ahırında daha büyük bir pencere olması gerektiğine, ona birkaç leziz lokma verilmesine ve iyi davranılmasına katılanlar çok olacaktır. Fakat yarattığı değerlerin karşılığının eşeğe para olarak ödemesini hiç kimse düşünemez.

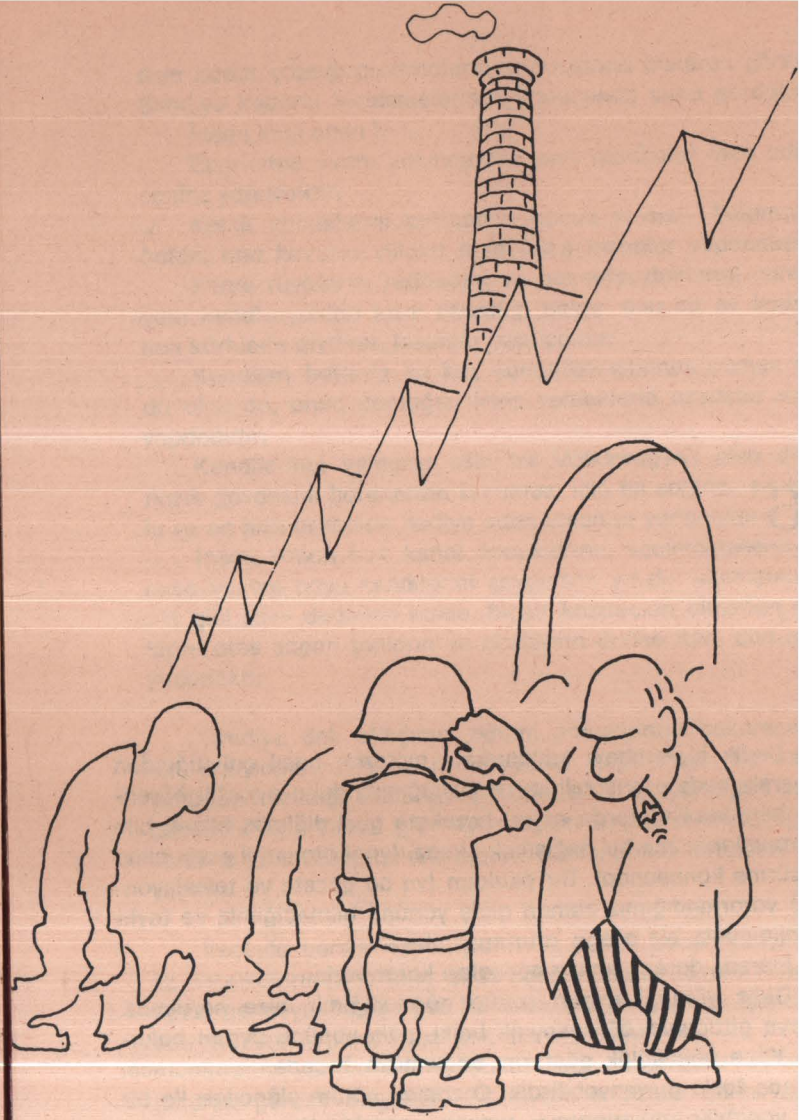
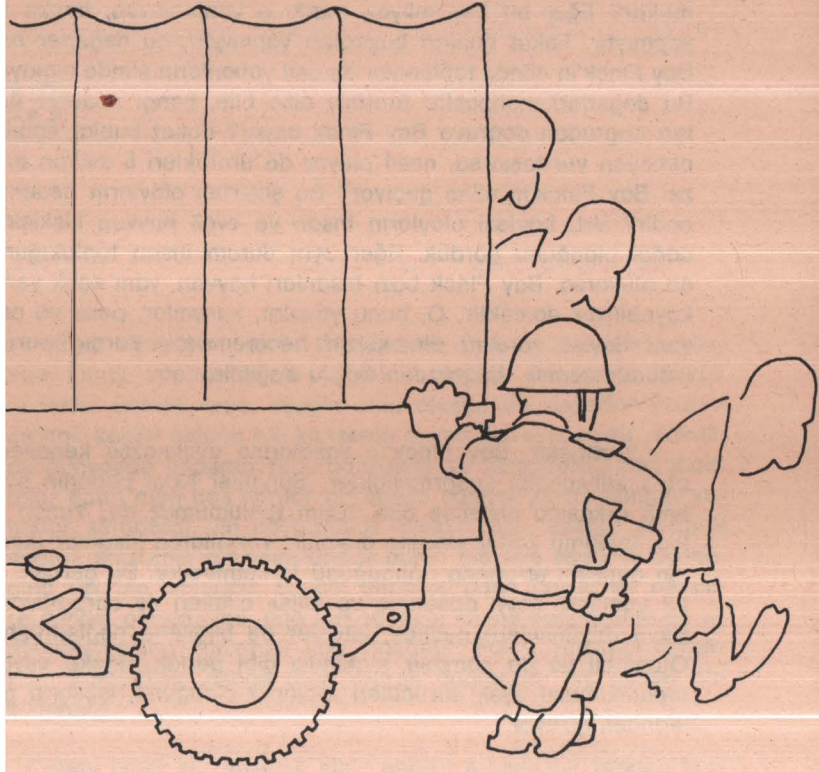
Bay Finck (6) (diyelelm ki) 5 milyon markla bir fabrika kur-

(6) Federal Alman Bankeri. Haber dergisi «Der Spiegel»e göre Finck Federal Alman Cumhuriyetinin en zengin adamıdır.

mak istiyor. İşçiler binaları, makinaları ve her türlü donatımı yapar; mühendisler plan ve projelerini tasarlar; ressamlar çizer; nakliyeciler parçaları yapım yerine taşırlar. Bay Finck bu işler karşılığında onlara belli bir para öder. Onunla bira, ekmek, yatak çarşafı alırlar ve kira öderler. Bira, ekmek, yatak çarşafı ve ev başka işçiler tarafından yapılır. Bu eşyalar satın alınabilir. Bay Finck ne birayı, ne de fabrikayı yapmıştır. O zaman neden karşılığında bira ve fabrika alınabilen karneler (para) dağıtılabiliyor. Eğer tüm zenginlik emekle sağlanıyorsa ve bay Finck'in beş milyon markı varsa, bu değerleri o mu üretti demektir? Eğer bu beş milyon markı o yapmadıysa, başka biri yapmıştır. Fakat bunları başkaları yapmışsa, bu değerler nasıl Bay Finck'in elinde toplanıyor da asıl yapanların elinde olmuyor? Bu değerleri mahpuslar üretmiş olsa bile, hangi nedenle bunları doğrudan doğruya Bay Finck alıyor? Fakat bunlar sabıkalı olmayan yurttaşlarsa, nasıl oluyor da ürettikleri 5 milyon anşızın Bay Finck'in eline geçiyor? Bu şaşırtıcı olayların nedenleri nedir? Biz, böylesi olayların insan ve evcil hayvan ilişkisinde doğal olduğunu gördük. Eğer aynı durum insan topluluğunda da oluyorsa, Bay Finck bazı insanları hayvan, yani eşek yerine koyabiliyor demektir. O, bunu yasalar, kurumlar, polis ve ordu yani devlet yardımı olmaksızın beceremezdi. Yargıç partiler üstüdür demek, bu yüzden doğru değildir.

Yurttaşlar, Bay Finck'in yasalarına uyulmazsa kendilerine ateş edileceğini kestirmelidirler. Süngüler Noel babanın sakalının arkasına gizlense bile, bizim toplumumuz da, Yunan kölecisi toplumu kadar şiddete dayanır. Yüzyıllarca insanlar dünyanın güneşin etrafında döndüğünü farketmediler. Bu gerçek, optik yanılgı, keyfi düşünme ve kilise bilgileri ile çarpıtılıyordu. Keyfi düşüncelere gelince, istekler de bilgilerle değiştirilebilir. Otomobil ya da çamaşır makinası gibi parlak teneke eşyalar toplumumuzu eşek sürücülerini toplumu olduğunu, işçilerin gözlemlerinden gizliyor.

Üretenler üreteceklerini ne kadar üreteceklerini ve ürünlerin ne yapılacağını saptayamazlar. Demek ki üreticiler işverenlerin yanında, eşeğin, sahibini karşısında bulunduğu durumdadır

Dedik ki, arabayı kullanırken, motorun nasıl çalıştığından habersiz hedefe erişebiliriz; ne yaptığımızı daha ayrıntılı öğrensek bile, yani motorda neleri harekete geçirdiğimizi bilsek bile davranışlarımızda bir değişiklik olmaz. (yani otomobil satın alma ve sürme konusunda). Bir okuldan (ya da gazete ve televizyondan) yararlandığımız zaman gidiş yönünü bilmediğimiz ve tayin edebildiğimiz bir araca oturmuş gibiyiz.

Nerede duracağımıza başkaları karar verir.

Gidiş yönünü uygun görüp görmediğimiz bize sorulmaz. Nereye gittiğimizi öğrenseydik belki gidiş yönünü uygun bulurduk. Yüce gönüllülük gösterip, onayımızın önceden alınmaması üstünde fazla durmayabilirdik. O zaman eğitim plâncıları ile bir test yapabilir; çıkarlarımızı tanıyıp gerçekleştirmemizde, ders ve televizyon programlarının, gazetelerin başarılı olup olmadığını anlayabilirdik.

Böyle bir alicenaplığın yapıp yapılmadığını ya da böyle bir çalışmanın vasaklanıp vasaklanmadığını, eğitimcilerin şim-

diye kadar yaptığı çalışmaların sonuçlarına bakarak görebiliriz. Şimdiye kadarki incelemelerimiz sonucunda şunu gördük:

İnsan imal eden biri;

Emirlerine uyan, yakınmadan ona fabrikalar inşa eden insanlar yapacaktır;

Kendi çocuklarını bırakacak çocuk yuvası bulamadıkları holde, ona havuzlu villalar inşa eden insanlar yapacaktır;

Kendi rüyalarını reddeden ve hoşnutsuzluklarını yanlış sayan; kendi ayakları kışın ıslandığı holde, onu bir ev kadar pahalı kürklerle giydiren insanlar yapacaktır;

Kendileri haftada iki kez yumurtalı ıspanak yemek zorunda olsa da, onun damağını leziz yemeklerle okşayan insanlar yapacaktır;

Kendilerinin yalnızca eski bir Volkswagen'i olsa da, ona nazik gövdesini hareketten koruması için en sağlam, en konforlu ve en hızlı arabaları hediye eden insanlar yapacaktır.

İnsan yapan biri, kendi çocuklarına: «çalmamalısın» diyen oysa yaşam boyu kendilerini soydurtan ya da: «komşunu kendin gibi sev» dedikleri halde, hiçbir kazançları olmadan çocuklarını ateş saçan topların ve silahların önüne iten, ana-babalar yapacaktır.

Şimdiye dek aldığımız eğitim sonuçlarına bakarsak, bunları onaylamayız. Şunu da saptarız: Çoğu insan bu sonuçlar yüzünden ezildiği halde onları kabul eder. Milyonlere bir Mercedes hediye etmek gibi davranışları uygun bulmak, eğitimsel yanıltma ürünüdür; onları, eğitim planlarının ilettikleri bilgiler yanılttı.

İlkokula benzer kuruluşların ilk çeşidi geçen yüzyılın İngiliz fabrikalarında ortaya çıktı: İşçiler İngiliz işverenlerine çok aptal gelmeye başlamıştı. Birazcık eğitim görmüş işçiler, sıradan işçilere oranla daha çok para getiriyordu.

Üretim yöntemleri geliştikçe işçi çocuklarını eğitmek de giderek gerekli oluyordu. Bu işverene pahalı gelmeye başlayınca, fabrikatörlerin işini devlet üstlendi. Bugün bile patron derneklerinin («işveren sendikaları») düşünce ve öğütlerini almayan hiçbir resmi eğitim planlaması yoktur. İşveren sendikaları, lise mezunlarının sayısını arttırmamaları için bakanlıkları uyarıyorlar, çünkü bantta çalışması gerekli olan ilkokul öğ-

rencilerinin sayısı azalabilir. Devlet temsilcileri büyük işverenlerin isteklerine uyuyorlar. İşverenler onlara nasıl yurttaşlara ihtiyaçları olduğunu söyler. Devlet onları üretir ve masrafları üstlenir. Oysa biz, öderken devletiz.

Devlet temsilcileri de şu düşüncelerden kalkınıyorlar: Neden fabrika ve bürolarda dansedecek, resimler çizecek insanlar «yapalım»? Eğer insanları eğliyorsak, bu gayretimizin sonucunda, insanlar bütün gün çalışmalı ve çok çalışmaya istekli olmalıdır. Eğitimimizin amacı, insanların işverenlerin dediklerini yapmalarını sağlamaktır. Devlet temsilcileri de fabrikatörlerin söylediklerini tekrarlamaktadır.

1971 Martında bir Batı Alman gazetesi «işçi çocuklarının yaklaşık % 35'i ilkokulu başarısızlıkla bitiriyor ve öğrenmedikleri mesleklere girmek zorunda kalıyorlar» diyordu. Bir zengin aptal çocuğunun profesör (pekalâ yapılabilir), ve bir işçinin akıllı çocuğunun bant kölesi (olağan durum) «yapılabilirliği» ne kadar gerçekse, yıllar boyu, belirli makinelerde aptalca hareketler yapmaktan başka işe yaramayan bir insan ordusunun yapılabilirliği de o kadar gerçektir.

Bizi «yapan» bilgileri, en önemli uğraşları mal üretmek ve satmak olan kişiler seçer. Bizden ve ülkemizden kimse, mal ürettilmez ve satmaz. Satmak için eşya üreten insanlar, her yerde azınlıktadır. Roket satan bir insanın, okullarda roketin korkunç bir silâh olarak tanıtılmasından hiç çıkarı olabilir mi?

Bu ülkenin en kudretli adamları, mal ürettilip, satarak halkın çoğunluğuyla kendi aralarındaki uçurumu açmayı baş uğraşları olarak görüyorlarsa, kendi geçimlerini sağlamayı baş uğraş edinmeye zorunlu kılınan insanlar için bir ders programı hazırlayamazlar.

Okullar hayatın gidişini ayarlar dedik. Peki, hayatın gidişi nedir? Bu, hayatımızı hangi biçimde geçireceğimize. Hayatımızı nasıl geçireceğimize karar vermeye kimin yetkisi olabilir? Hangi yaşama türü onaylanır, hangisi onaylanmaz? Bunu onaylayan kimdir?

Nasıl yaşayacağımıza karar vermeye yetkimiz olmadığından yola çıkarsak. şunu sormalıyız: Neden yaşamımızı başkaları saptar? Nedenlerden biri, başkalarının nasıl yaşayacağını daha iyi bilmesi olabilir.

Biz, allemliz, arkadaşlarımız okulların ders programlarını ve kitle haberleşme araçlarının programlarını düzenlemiyorsak, yaşama biçimimizi başkaları saptıyor demektir. Nasıl yaşayacağını daha iyi bildiklerinden mi onlar saptıyorlar; yoksa bizim için iyi olanın ne olduğunu daha iyi bildiklerinden mi?

Eğer bu böyleyse, daha taksidi bitmeden bozulan otomobiller üretirsek daha iyi yaşarız demektir.

Evlerinde oturmamız karşılığında, ev sahiplerine evler hediye edersek daha iyi yaşarız demektir.

Bütün yaşamımız boyunca, yaşlanana ve hastalanana dek, sabahları yedide kalkıp inşaatlarda, bantta ya da büroda çalışırsak daha iyi yaşarız demektir.

İçinde oturulmayacak şehirler ne kadar çok olursa o kadar iyi yaşarız demektir.

Bütün bu acı veren şeylerin daha iyi bir hayatın parçası olması garip bir şey. Bizler için bilgi arayanlar, sanki, nasıl yaşadığını pek bilmiyorlar, sanki, hayat çizgisini belirlemeyi hiç beceremiyorlar. Oysa bu kişiler kendi yaşamlarını çizerken hiç de acemi değiller. Hepsi nükte ve şakalar yapma, eğlenceler düzenleme konusunda çok beceriklidirler. Hiçbiri maden ocağının tünellerinde bir gün bile kazma sallamamış, moloz boşaltmamış, harç yapmamıştır. Onların sağlığı vernik kokuları, kömür tozu içinde ya da yağmur ve soğuktan bozulmaz. Buna karşın yılın birçok haftasını, temiz havasıyla tanınan, vücudu banyolar ve sportif oyunlarla zinde tutacak yerlerdeki tatil evlerinde geçirirler.

Bu değişik yerlere giderken, mümkün olduğu kadar az zaman kaybetmek için, uçaklar satın alırlar. Mümkün olduğu kadar rahat yaşamak için yalnızca yemeklerine, elbiselerine ve evlerinin döşenmesine değil, çocuklarının da, piyano konserleri ve tablolarıdan zevk almalarının yanı sıra daha iyi düşünmelerini ve çıkarlarını tanımasını sağlayan bir öğrenim aörmelerine de dikkat ederler.

İki çelişik nitelik saptıyoruz: Eğitim plancıları, bir taraftan iyi yaşam uzmanıdır, diğer taraftan bizleri kötü yaşamamıza neden olan bilgilerle donatıyorlar. Hayatımızı çizenler, şimdiye dek bu çelişkiyi asla açıklayamazlar. (Bu kitap böyle bir açıklama deneydirdi).

Yaşam üzerine sözüm ona daha fazla bilgiye sahip olan eğitim plancılarımız, bilgilerini bizim için uygulamıyorlar. Yaşama biçimimize bizden başka karar verecek hiç kimse yoktur. Eğitim plancılarının, hayatımızın gidişine burunlarını sokma yetkisini geri almalıyız.

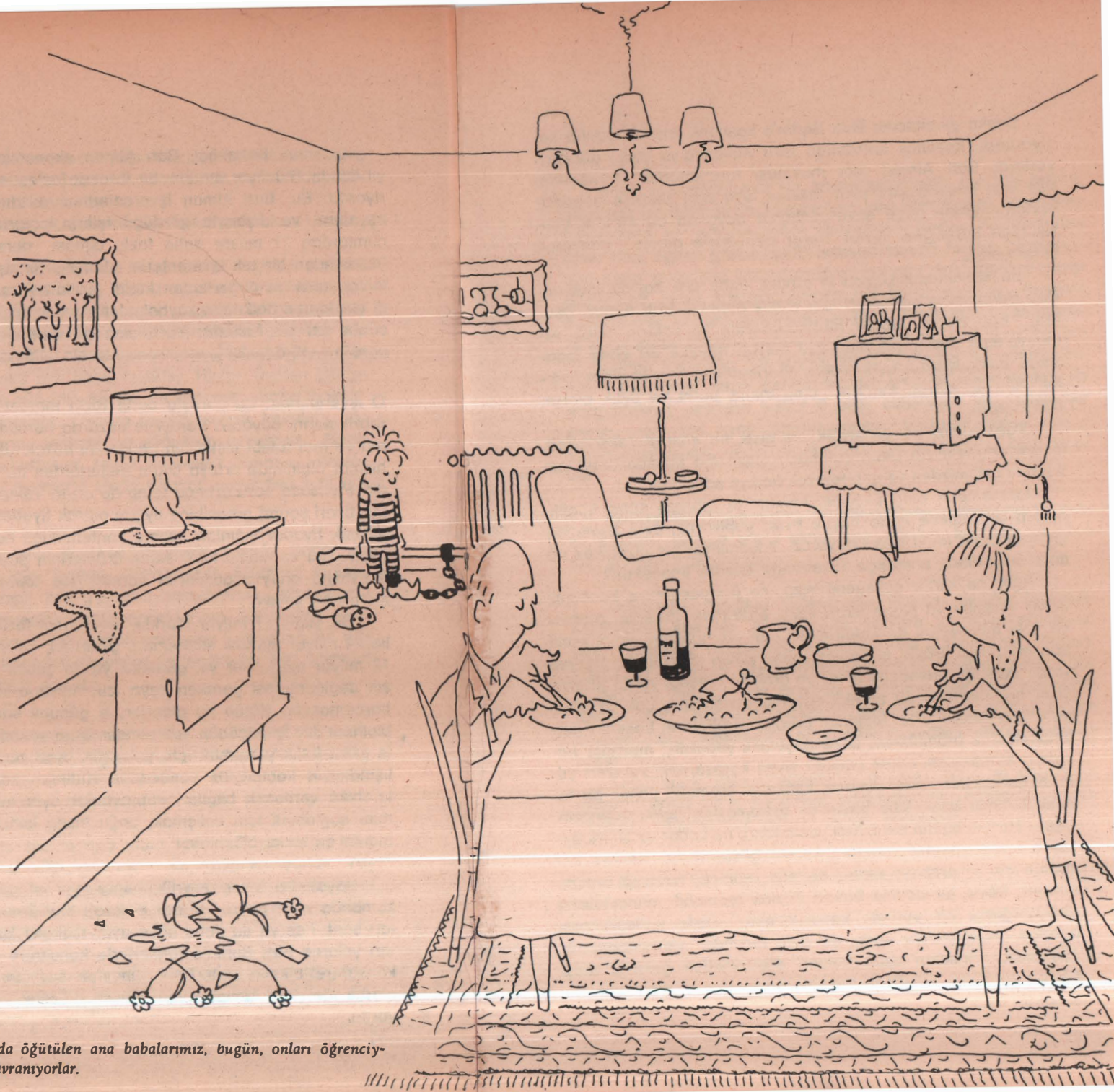
Hayatımızın başkalarının çizilmesini kabul etmemizin başka bir nedeni de, yanıltarak ve zor kullanılarak, buna zorunlu tutulmamızdır. Üçüncü bir neden yoktur.

Ekonomi Bakanlığı, Batı Alman ekonomisinde yalnız bir yıl içinde 17 milyar marklık bir ihracat fazlası sağlandığını bildiriyordu. Bu, Batı Alman İşverenlerinin yurtdışına gönderdiği eşyaların ve dışarıyla gördüğü işlerin, yurtdışından yapılan alımlardan 17 milyar daha fazla olması demektir. Bu ihracat fazlasından bir tek İşverenlerin çıkarı vardır. İşçiler ve memurlarca yaratılan değerlerden kendi yurtları yararlanamıyor; kendi yurtlarının halkı için kaybolmuştur onlar. Mal karşılığı yoktur, çünkü bu bir fazladır. Yurtdışına gönderilen mallar İşverene para olarak ödenir. İşveren paranın bir bölümünü yurda getirir.

O İşverenindir; bu parayla daha fazla ihracat yapabilmek için fabrikalarını büyütür. Parayı iç pazarda harcamakla para sürümü ve mal talebi ilişkisinin dengesini bozar. Ülkede, mal ya da hizmet biçiminde ortaya çıkan değerlerden daha çok para vardır. Piyasada para artınca talep de artar. Talep artınca, tüccarlar, ticarî şantaj prensibine uygun olarak fiyatları artırırlar. Ama yüksek fiyatlar yığınları soyma yönteminden başka bir şey değildir. İşçi ve memurlara, emek ürünlerinin böyle kullanılmasını onaylayıp onaylamadıklarını sormak ise toplumumuzda alışılmamış bir şeydir.

Bir yılda, 17 milyar marklık bir ihracat fazlası; bir yılda, 20 ile 24 milyar marklık silahlanma giderleri; bir yılda, reklam için 18 milyar mark; her yıl, gereksiz ya da çabuk yıpranan ve sık sık değiştirilmesi gereken eşya için milyarlarca marklık emek harcamasıdır. Bütün bu giderler, iş gücünü savurmanın çeşitli biçimleridir. İş gücünün savrulması onun yokedilmesi demektir. İş gücü kıtlık yaratmak için yokedilir, oysa zenginlik bizim çalışmamızın kaçınılmaz sonucudur. Kıtlıktan kazançlı çıkanlarla, bize verilecek bilgileri saptayanlar aynı insanlardır. Geçimini sağlamak için çalışmak, çoğu insan için yaşamını geçirmenin en sıkıcı biçimidir.

Hayatımızı biz çizseydik, hepsi aynı işi görüyorsa ve 1/3 zamanda yapıyorsa, ne diye 30 çeşit buji üretmek için sabahları saat 7'de ya da daha önce uyanacaktık? Bazı içki fabrikaları yıllarca Batı Berlin'e tankerlerle konsantre alkol taşıdı. Bu konsantre alkolü, Batı Berlin musluk suyuyla sulandırıp içki olarak tüm Batı Almanya'ya dağıtılmak üzere yeniden geri taşıyordu.

Ezenlerin okullarında öğütülen ana babalarımız, bugün, onları öğrenciyken ezenler gibi davranıyorlar.

Başka gırlşımcılar Batı Berlin'e kasaplık hayvan getirip kesiyorlardı. Kesilmiş hayvanları Batı Almanya'ya gerl gönderiyorlardı. Batı Alman yazı makinası fabrikatörleri, tamamlanmış yazı makınalarını şerit takılsın diye Batı Berlin'e gönderiyorlardı. Emek gücü savurganlığına dayanan bu külfetli yöntemlerin karşılığını devlet, vergi primleriyle geriye ödeyerek karşılıyordu.

Bu «Ekonomik Davet» in amacı, daha çok sayıda işvereni Batı Berlin'de iş kurmaları için teşvik etmektir. Batı Alman Devleti, Batı Alman sigara fabrikatörlerine ve onların Batı Almanya'daki alıcılarına yılda 220 milyon marklık bir vergi ladesinde bulunuyordu; aynı sigara fabrikatörleri, bu paranın 1/5'ini, yani 43 milyon markını çalışanlara ücret ve aylık olarak ödüyorlardı.

Yaşamamızı biz çizseydik, ne diye, bir sigara hissedarına, iş arkadaşlarımızın onun yanında çalışmakla kazandığının tam 5 katını cebimizden vergi ödeyerek hediye edecektik.

İşverenlerin emri üzerine, kendimize gittikçe daha küçük, onlara da gittikçe daha büyük evler yapıyoruz, aynı zamanda gittikçe daha fazla kira ödüyoruz. Yaşamamızı biz çizseydik ne diye, hayatımızı ahmakça tüketmeğe devam edecektik?

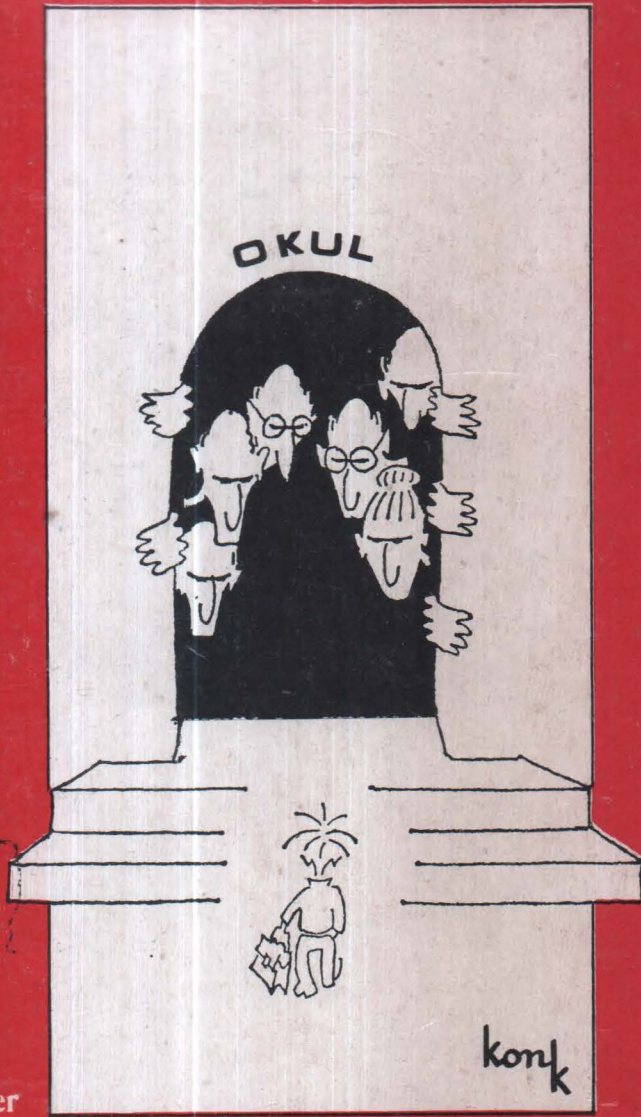
Eğer ne kadar çalışacağımıza, ne üreteceğimize kendimiz karar verebilir ve planlı israfı sona erdirirsek, örneğin, otomobil özel mülkiyetini de kaldırabilir, tüm otomobilleri genel mülk ilân edebiliriz. Böyle bir adımın çok yararı olacaktır: Herkes yolda bulduğu otomobile biner ve arabayı ineceği yerde bırakır. Özel arabaların çoğu sürekli çalışmayacağından, çok az sayıda araba yeterdi bize. Makinist grupları arabaların bakımını üstleneceklerdi; otomobilleri daha dayanıklı yapardık; motorlar havamızı kirliletmezdi; emek gücünü yiyen karoserdeki yararsız yıllık değişikliklere gerek olmasa, kimsenin otomobil denen bir tenekede kutuyla başkasına büyüklük taslamasına gerek kalmazdı. İngiliz Neill'in eğitim deneyleri, insanların, ne kadar az sınırlanırsa, o kadar mantıklı davrandıklarını göstermiştir. Herkes her zaman için bir arabaya «sahip olursa», otomobil nirsızlığı anlamsızlaşır. Böyle bir adımla birkaç düzine otomobil sanayicisine bağımlılığımız bir vuruşta koparılacaktır. Zorla yerleştirilmiş, aptalca alışkanlıklara karşı da aynı biçimde davranabiliriz. Alışkanlık, insanın uzun zaman düşünmeden giderek ulaştığı bir sonuçtur. Düşünce lambası bozulunca alışkanlıklar oluşacaktır.

Nasıl yaşayacağımızı biz kararlaştırsaydık, ne diye bizleri, herhangi bir öğrenci ile konuşurken bile kompleksler içerisinde kıvrandıran bir eğitimi kabul edecektik? Neden diğerlerinden daha kötü eğitim gören insan grupları olsun? Neden başkasından daha fazla şey biliyorlar diye, insanlar bazı kişilere saygı gösterebilir? Nasıl yaşayacağımıza biz karar verirsek, devletin bugüne dek, yiyecek maddelerinin yok edilmesi için ve zenginlere vergi ladesi biçiminde hediye ettiği paraları geri alınız: bu para, hepimiz için daha çok sayıda daha iyi okullar kurmamıza yeter. 4 saatli gereksizse, neden, hergün kısa bir öğlen molası ile yorgunluktan bayılana kadar 8 saat çalışalım? Ve neden her zaman aynı kişi ayak işlerini yapsın, hareketsizlikten dolayı erken ölüyorlarsa, neden profesörler çöp bidonlarını boşaltmasın?

İşveren bir işçiye demiş ki: «Ben sizden yalnız, en iyi olanı isterim». İşçi de şöyle yanıtlamış: «Bakın, işte ben de size onu vermek istemiyorum.»

Okullarda, özellikle ilkokullarda yapılan dersler boyunca sürdürülen «delice» üretimin ne çaplara vardığını söylemek güç. Ezenlerin okullarında öğütülen ana babalarımız, bugün, onları öğrenciyken ezen öğretmenler gibi davranıyorlar. Eğer ahlâksızca, sapıkça ve aptalca yaşamayı önlemek istiyorsak -en azından önlemeye başlamak istiyorsak- işe, düşüncemizin biçimlendiği, zenginlerin, bilgi sattığı yerden -yani okuldan- başlamalıyız.

Okullardaki ders programına, gazete, radyo ve televizyon programlarına karşı kendimizi savunmazsak, kafamızdaki düşünceler, düşmanımız olmaya devam edecektir.

E. A. Rauter

DÜZENE UYGUN KAFALAR nasıl oluşturulur

«Okulda insanlar imal edilir. İnsan yapma olayına eğitim denir. Aile çevresi, sinema, televizyon, tiyatro, radyo, gazeteler, kitaplar ve afişler de bir anlamda okuldur. Amacı olmayan hiçbir bilgi yoktur. İnsan yapımında kullanılan bilgiler, «yapmak» istediğimiz insan türüne uygun olmak zorundadır. Bizi «yapan» bilgileri, en önemli uğraşları mal, üretmek ve satmak olan kişiler seçer. Roket satan bir insanın, okullarda roketin korkunç bir silâh olarak tanıtılmasından hiç çıkarı olabilir mi? Yaşam üzerine sözüm ona daha fazla bilgiye sahip olan eğitim plancılarımız, bilgilerini bizim yararımıza uygulamıyorlar. Yaşama biçimimize bizden başka karar verecek hiç kimse yoktur. Eğitimimizi planlayanların, hayatımızın gidişine burunlarını sokma yetkisini geri almalıyız.»

Fiatı : 300 TL.

GÖZLEM YAYINLARI